

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Työelämälähtöinen aktivoiva opetus
Aikuiskoulutuskeskuksessa

Anna-Kristiina Ruoho

2007

Ruoho Anna-Kristiina: Työelämälähtöiseen aktivoivaan opetukseen aikuiskoulutuksessa
Tampereen ammattikorkeakoulu
Opettajakoulutuksen kehittämishanke 41s + 15 liites.
Ryhmän opettaja Kaarina Ranne
Maaliskuu 2007
Asiasanat: Aikuiskoulutus, aktivoiva opetus, opetussuunnitelma, työelämälähtöisyys, ongelmaratkaisu

TIIVISTELMÄ

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää sisustajakoulutuksen tekstiilien suunnittelun, valmistuksen, materiaaliopin ja ammattipiirustuksen opintokokonaisuuksia työelämälähtöisempään suuntaan huomioiden aikuiset opiskelijat. Lisäksi tarkoituksena oli tarkentaa opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja laatia aihepiirijako ensimmäisen ja toisen lukukauden välillä. Myös etäpäivien työskentelyä oli tehostettava.

Työn alussa tutustuin kirjallisuuteen aikuisten oppimisesta, työssäoppimisesta, ongelmaperustaisesta oppimisesta sekä erilaisista opetusmenetelmistä, kuten aktivoivat opetusmenetelmät. Tutustuin myös oppilaiden työssäoppimispaikkoihin ja haastattelin työpaikkaohjaajia ja työssäoppijoita selvittääkseni työssäoppimispaikossa tarvittavia tietoja ja taitoja. Saamieni tietojen pohjalta tein opetussuunnitelmaan muutoksia ja tarkennuksia sekä jaoin opetettavat aihepiirit toisiaan täydentäviksi kokonaisuuksiksi ensimmäisen ja toisen lukukauden välille. Opetuksessa kokeilin erilaisia opetus- ja työskentelymenetelmiä esim. ryhmätyöskentelyä sisustustekstiilin valmistuksessa asiakkaille. Etäpäiviksi laadin ongelmaratkaisua sisältäviä tehtäviä.

Aihepiirijaon koin toimivaksi ja aktivoivat opetusmenetelmät täydensivät opetusta, mutta ajankäytön suunnittelu oli hankalampaa. Ajankäyttö vaati myös tunneilla tarkempaa seurantaa, että kaikki oleellinen ehdittäisiin käsitellä. Tätä osaa tulen vielä jatkossa kehittämään ja samalla kehitän luonnollisesti omia taitojani opettaa monipuolisemmin ko. menetelmillä ja tavoilla.

Ryhmätyöskentelyssä ryhmäjakoon on perehdyttävä tarkasti ja ryhmien orientointia tulevaa työtä kohtaan on painotettava, jotta koko prosessi onnistuisi ja ryhmätyöskentely olisi antoisaa ja opettavaista. Myös tehtävien mitoituksen ja opiskelijoiden kuormittumisen onnistuminen ovat tärkeitä. Suunnittelua voisi tehdä enemmän yhteistyönä oppilaiden kanssa, mikä vaikuttaisi myös oppilaiden motivaatioon.

Palautteen antamisen tärkeys korostui joidenkin oppilaiden kohdalla. Palautteessa sen oikea-aikaisuus on lisäksi motivoivaa. Huomiota täytyy kiinnittää palautteen tasapuolisuuteen, jota työskentelyn aikana on annettava kaikille. Kirjasinkin itselleni muistiin milloin olin kenellekin antanut palautetta.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. OPETUS JA OPPIMINEN AIKUISKOULUTUKSESSA.....	6
2.1 Aikuisen opiskelijan määritelmä	6
2.2 Ammatillinen aikuiskoulutus	7
2.3 Näyttötutkinnot.....	8
2.4 Miksi aikuisena kannattaa opiskella?	9
2.5 Aikuisten oppiminen ja motivaatio	11
2.6 Oppimistyylit.....	13
2.7 Aktivoiva opetus.....	15
2.8 Ongelmaperustainen oppiminen.....	18
2.9 Työssäoppiminen.....	19
3. OPETUKSEN JA OPETUSMENETELMIEN KEHITTÄMISTOIMENPITEITÄ.....	20
3.1 Toimenpidesuunnitelma	20
3.2 Aihepiirien muotoutuminen.....	22
3.3 Oppimistavoitteiden laatiminen.....	25
3.4 Opetusmenetelmien valinta	26
3.5 Henkilökohtaistaminen.....	27
3.6 Sisustustekstiilien suunnittelun ja valmistuksen opetusmenetelmiä	28
3.7 Aktivoivia työtapoja ja ongelmaratkaisua materiaaliopin opetukseen.....	31
3.8 Ongelmaratkaisua etäpäivinä.....	32
3.9 Palautteen antaminen ja arviointi sisustustekstiilien suunnittelussa ja valmistuksessa.....	33
3.10 Vertaisarviointi	34
3.11 Itsearviointi.....	35
3.12 Palautteen antaminen ja arviointi materiaaliopissa	36
4. HANKKEEN TOTEUTUMINEN JA OMA OPPIMISPROSESSI	37
LÄHDELUETTELO	40
LIITTEET	42

1. JOHDANTO

Sisustajan koulutus Huittisten ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa on muuttanut tavoitteiltaan ja laajuudeltaan melko paljon viimeisen neljän vuoden aikana. Aluksi koulutimme sisustajia 40 opintoviikon mittaisessa koulutuksessa, tämän jälkeen, kun kysyntää oli, järjestimme saman laajuisen jatkokurssin. Koulutuksen alkuvaiheessa tutkintona oli mahdollista suorittamaan osatutkinto pukuompelijan ammattitutkinnosta. Tutkinto ei kuitenkaan vastannut opetuksen ja oppilaiden tavoitteita. Niinpä koulutuksenjärjestäjä haki tutkinto oikeuksia käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon, ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma.

Oikeudet tutkinnon järjestämiseen myönnettiin ja jatkokoulutusta 40 opintoviikon mittaisena jatkettiin, kysyntää oli oppilaiden puolelta. Tosin osa oppilaista siirtyi takaisin työelämään tai jatkoi opintojaan muussa koulutuksessa. Jatkokoulutukseen oli erillinen haku. ”Keskeyttäneiden” tilalle etsimme kurssin täyttämiseksi oppilaita aikaisemmilta kursseilta, joihin ei jatkokurssia ollut järjestetty. Seuraavana askeleena oli yhtäjaksoisen 80 opintoviikon koulutuksen järjestäminen. Niistä ensimmäinen alkoi 4.9.2006. Tarkoituksena oli saada yhtenäinen, tutkintoon johtava koulutus, johon hakijoita on ollut riittävästi. Syksyllä alkavaan koulutukseen hakemuksia saapui hieman yli 60 kappaletta ja aloituspaikkoja oli 18.

Yhtenä muutoksen kohteena on ollut myös työviikon pituus, alussa se oli viisipäiväinen ja kaikki päivät olivat lähiopetuspäiviä. Koulutuksemme on omaehtoista, eli jokainen opiskelija kustantaa koulutuksensa itse. Opiskelujen rahoitus tapahtuu pääosin opintotuella, opintolainalla tai aikuiskoulutustuella. Oppilaamme ovat aikuisia ja usein he työskentelevät koulutuksen ohella, mikä luonnollisesti on raskasta. Työviikon pituutta muutettiin neljäksi lähipäiväksi. Yhdestä päivästä, perjantaista, tuli etäpäivä. Etäpäiväksi opiskelijoille annetaan tehtäviä kotiin, mutta luonnollisesti he voivat suorittaa tehtävät muunakin ajankohtana, jos haluavat käyttää päivän työnteokseen opintojen rahoittamiseksi. Tarkoitus kuitenkin on, että etäpäivän tehtävä palautetaan ko. aineen opettajalle hänen seuraavalla oppitunnillaan, ellei erikseen ole sovittu muuta ajankohtaa.

Jatkuva muutos ja kehittyminen asettavat myös paineita opetussuunnitelman ja opetusmenetelmien kehittämiseksi. Työssäoppiminen näyttelee koko ajan tärkeämpää osaa koulutuksessa ja osa koulutuksen aikana suoritettavista näytöistä on siirretty työssäoppimisen yhteyteen. Kanssakäymistä ja yhteistyötä paikallisten työssäoppimispaikkojen kanssa olisi lisättävä, jotta koulutus vastaisi työelämän tarpeita mahdollisimman hyvin. Lyhyellä aikavälillä ei saada suuria muutoksia aikaan vaan, yhteistyön kehittyminen vaatii aikaa ja panostusta sekä oppilaitokselta että yrityksiltä.

Työelämälähtöisyyden parantamisen opetuksessa ja oppimistehtävissä otinkin yhdeksi lähtökohdaksi kehittämishankkeessani. Työssäoppiminen on myös yksi merkittävä oppimisen muoto ja halusin kehittää oppimismenetelmien vastaavuutta työelämään. Suoritin haastatteluja oppilaiden työssäoppimipaikoissa selvittääkseni, vahvistaakseni ja muuttaakseni käsityksiä, joita minulla on työelämässä tapahtuvasta oppimisesta sekä työelämässä tarvittamasta opista.

Tavoitteekseni asetin myös opettamieni oppiaineiden mielekkään ja tarkoituksenmukaisen jaon ensimmäiselle ja toiselle lukuvuodelle, nyt kun olemme siirtyneet yhtenevään 80 opintoviikon koulutukseen. Työviikon sisällön muuttaminen neljäksi lähipäiväksi vaati myös aihepiirien uudelleenjakoa ja -ajoitusta mielekkäiksi ja toisi-
aan täydentäviksi kokonaisuuksiksi huomioiden etäpäivän.

Työssäoppimispaikoissa käymieni keskustelun pohjalta ilmeni materiaaliopin tärkeys ja siksi otinkin yhdeksi kehittämiskohteeksi kehittää työelämässä tarvittavaa materiaalitietoutta mielekkäällä ja käytännönläheisellä tavalla. Valmista oppikirjaa sisustustekstiilien materiaaleista ei ole ja oppilaat ovat joutuneet tekemään paljon muistiinpanoja. Luentomainen opetus on koettu turhauttavaksi, joten opetusmenetelmiä on siis kehitettävä.

Koska opetus tapahtuu ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa, halusin huomioida myös opetuksen ja opetusmenetelmien kehittämisessä juuri aikuiset opiskelijat. Koulutukseen hakeutuvan on oltava kahdeksantoistavuotias. Keski-ikä oppilaillamme vaihtelee hieman kolmenkymmenen molemmin puolin, ikä haarukka on 19–60 vuotta.

2. OPETUS JA OPPIMINEN AIKUISKOULUTUKSESSA

2.1 Aikuisen opiskelijan määritelmä

Aikuiskoulutus on aikuisia varten suunniteltua, organisoitua ja järjestettyä koulutusta. Aikuiskoulutuksessa oleva henkilö ei välttämättä ole aikuisopiskelija, sillä opetusministeriön aikuiskoulutustilastointi määrittelee aikuisen opiskelijan 25-vuotiaaksi tai sitä vanhemmaksi. Aikuiskoulutuksessa oleviksi määritellään kaikki, jotka opiskelevat aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa. Käsite ei erottele aikuisikäisiä tai nuorisoikäisiä. Aikuisopiskelija voi opiskella missä tahansa oppilaitoksessa tai koulutuksessa riippumatta siitä, onko koulutus suunniteltu aikuisille. Kun aikuiskoulutuksessa oleva määritellään koulutuslähtöisesti, määritellään aikuisopiskelija henkilökohtaisesti, jolloin otetaan opiskelijan henkilökohtaiset ominaisuudet huomioon. Monissa yhteyksissä aikuisopiskelijuuden ehdoksi asetetaan paitsi ikä myös se, että henkilö on päättänyt nuoruusiän opintonsa. (Opetusministeriön hallinnonalan kuuluvan aikuisopiskelun tilastointi- ja seurantajärjestelmien kuvaus 2001, 9.)

Aikuisen opiskelun määrittelyssä voidaan apuna käyttää käsitteitä formaali-, nonformaali- ja informaali koulutus tai oppiminen. Formaali koulutus tarkoittaa koulutusorganisaation järjestämää, tutkintoon johtavaa koulutusta. Formaali järjestelmässä opiskellaan yleensä päätoimisesti. Nonformaali koulutus on myös organisoitua, mutta se ei johda tutkintoon. Koulutus organisaatioiden ulkopuolella tapahtuva koulutus on puolestaan informaalista. (Aikuiskoulutuksen vuosikirja 2004, 17.)

Tässä kehittämishankkeessa kehitettävä koulutus on aikuiskoulutuskeskuksessa järjestettävää omaehtoista koulutusta ja opiskelijat ovat osaksi aikuisopiskelijoita. Osa on iältään 25–64-vuotiaita, jotka ovat palanneet koulutusjärjestelmän piiriin ensimmäisen koulutusvaiheensa jätettyään. Osa opiskelijoista on 18–25-vuotiaita. Heillä on usein takanaan ammatillista tai muuta koulutusta.

2.2 Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset järjestävät ja tarjoavat ammatillista aikuiskoulutusta (ammatillista peruskoulutusta, ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta) sekä sitä tukevaa koulutusta. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten järjestämästä koulutuksesta on perinteisesti pääosa ollut työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, mutta toiminta ja rahoituslähteiden jatkuvasti monipuolistuessa myös omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus, oppisopimuskoulutus sekä henkilöstökoulutus ovat lisääntyneet. (Aikuisopiskelijan ohjaus opintopöytäkirjan tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana, 41)

Ammatillisen aikuiskoulutuksen tavoitteita ovat esimerkiksi ylläpitää ja kehittää aikuisväestön ammatillista osaamista sekä edistää työllistymistä. Omaehtoisessa aikuiskoulutuksessa koulutukseen osallistumisen perustana on opiskelijan oma päätös. Motiivit opiskelulle voivat olla hyvin erilaiset. Aikuisopiskelun motiiveiksi nimetään usein ura- tai työkehityksen lisäksi muun muassa sosiaaliset suhteet, opiskelu oppimisen vuoksi, ikävystymisen välttäminen. Osallistumisen syyksi on myös mainittu mielenkiinto opetettavaa aihetta kohtaan. Aikuisille on tänä päivänä tarjolla monenlaisia opiskelumahdollisuuksia. Jo noin miljoona suomalaista osallistuu aikuiskoulutukseen vuosittain. Aikuisille järjestetään mm. tutkintoon valmistavaa tai johtavaa koulutusta, kuten koulutusta perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon, yliopistotutkintoon sekä perus- ja lukiokoulutusta. (Aikuiskoulutusopas 2006, 13.)

2.3 Näyttötutkinnot

Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu joustava tutkinnonsuoritustapa, jossa tiedot, taidot, ja kokemus osoitetaan virallisesti hyväksytyissä tutkinnoissa. Näyttötutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Näyttötutkinnot suoritetaan tavallisesti tutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä, mutta jos omaa riittävät taidot ja valmiudet voi näyttötutkinnon suorittaa ammatti- ja erikoisammattitutkinnot aikaisemman koulutuksen ja työkokemuksen perusteella. (Aikuiskoulutusopas 2006, 45–46.)

Näyttötutkintona voidaan suorittaa 349 perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoa. Nämä koostuvat yhteensä noin 3000 tutkinnon osasta. Vuonna 2004 näyttöihin osallistui noin 51 500 henkilöä. Koko tutkinnon suoritti noin 28 000 ja osatutkinnon noin 14 000 aikuista.(Spektri - Aikuiskoulutus edelläkävijänä)

Sisustuskoulutus on tutkintoon valmistavaa koulutusta ja sen aikana suoritetaan käsi- ja taideteollisuusalanperustutkinto, tutkintonimike on artesaani, koulutusohjelmassa Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisala, ammattialana sisustus (LIITE 1).

2.4 Miksi aikuisena kannattaa opiskella?

Tärkeä osa aikuiskoulutusta on ammattitaitoa uudistavaa, laajentavaa ja syventävää lisä- ja täydennyskoulutusta. Aikuiskoulutus on voimakkaasti kytkeytynyt työelämään ja työmarkkinoihin, mutta kaikki koulutus ei siitä huolimatta liity suoraan työhön ja ammattitaitoon. Tarjolla on runsaasti myös kansalaistaitoihin valmentavia ja yhteiskunnallisia opintoja. Aikuisopiskelu voi olla puhtaasti harrastuksellista, kuten tietojen ja taitojen karttumista.

Jatko- ja täydennyskoulutuksen tarve kasvaa koko ajan tänä päivänä, sillä työelämä ja työmarkkinat muuttuvat nopeasti ja työtehtävien vaatimukset kasvavat. Kilpailu työpaikoista ja työmarkkina-aseman säilyttämisestä ovat kiristyneet. Yhä useampi aikuinen kohtaa nykyään tilanteen, jossa työelämä hakee uutta suuntaa. Uuden ammatin opiskelu – usein työn ohessa – vaatii yksilölliset mahdollisuudet opiskella itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. (Aikuiskoulutus opas 2006, 13.)

Väestön ikääntyminen ja nuorten ammattitaitoisten työntekijöiden väheneminen edellyttävät, että nyt työelämässä olevien osaamisesta ja sen kehittämisestä pidetään erityistä huolta, samalla myös kilpailu uusimmat taidot hallitsevasta uudesta työvoimasta kasvaa. Osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman riittävä saanti on turvattava niin lähivuosina kuin pitemmälläkin aikavälillä. Oman ammattitaidon kehittäminen edesauttaa osaltaan työntekijöitä jatkamaan työelämässä normaaliin eläkeikään saakka. (Aikuiskoulutusopas 2006, 13).

Valtaosa aikuista opiskelee työn ohessa ja aikuisten opiskelumahdollisuuksia pyritäänkin koko ajan parantamaan, esimerkiksi edistämällä itseopiskelua ja etäopiskelua. Opiskella voi olla sekä päätoimisesti että osa-aikaisesti, ja koulutusta järjestetään sekä iltaisin että päivällä. (Aikuiskoulutusopas 2006, 13.)

1990-luvulla ammatillisen aikuiskoulutuksen piirissä etsittiin ratkaisua kysymykseen, mikä on paras tapa järjestää aikuisten ammatillinen koulutus. Oli vahvaa näyttöä sekä Suomesta että maailmalta, siitä että aikuisten tutkintotavoitteista opetusta tulee tehdä joustavammaksi ja opiskeluaikaa lyhentää. Aikuisopiskelija tarvitsee henkilökohtaisen opiskeluohjelman, joka rakentuu hänen osaamisensa ja elämänteko-

kemuksensa mukaisesti. Valmistava koulutus ja osaamisen näytöt määräytyvät sen mukaan.(Spektri - Aikuiskoulutus edelläkävijänä)

Aikuisena opiskeleminen on motivoivaa ja haastavaa, mutta kynnys siirtyä jälleen opiskelijaksi voi olla korkea. Opiskelua aloittaessa on aikuisilla kuitenkin monipuolisempia elämän- ja työkokemuksia kuin nuorella. Myös heidän tavoitteensa ovat selkeämmät. Opiskelun aloittamisessa tarvitaan myös motivaatiota, joustavuutta ja positiivista asennoitumista. Avoimuus uusia asioita kohtaan lisää mielenkiintoa ja edistää oppimista. Parin viimeisen vuosikymmenen aikana aikuiskoulutuksesta on tullut yhä tärkeämpi osa valtakunnallista koulutussuunnittelua ja -politiikkaa. Sitä kehitetään paremmin vastaamaan aikuisten tarpeita tarjoamalla mahdollisimman laaja ja monipuolinen koulutustarjonta sekä joustavat opiskelujärjestelyt.(Aikuiskoulutusopas 2006,13–14).

Uuden työvoiman kysyntä lisääntyy tulevina vuosina, sillä työssä oleva väestö ikääntyy ja entistä useampi jää eläkkeelle. Työvoiman tarve kasvaa erityisesti ammateissa, joihin kouluttaudutaan ammatillisen peruskoulutuksen kautta ja joissa väestö on keskimääräistä ikääntyneempää. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrät pyritään mitoittamaan niin, että mahdollisimman moni työllistyisi valmistumisensa jälkeen. Tekstiilien ja vaatteiden valmistus on Suomessa vähentynyt, mutta alan työntekijöiden korkeasta iästä aiheutuva eläkkeelle siirtyminen avaa työpaikkoja. Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisen peruskoulutuksen määrä kasvoi koko 1900-luvun, jolloin työttömyys lisääntyi esimerkiksi tekstiili- ja vaatetusalan ammateissa.(Aikuiskoulutusopas 2006, 14–15.)

2.5 Aikuisten oppiminen ja motivaatio

Kun mietitään omia hyviä oppimiskokemuksia opiskeluajoiltamme, niin mieliimme on jäänyt parhaiten koulunäytelmät, projektit, urheilusaavutukset. Suoritukset ja oppimistilanteet, joissa oma panoksemme oli keskeisessä osassa. Aikuisten tuloksekkaan opettamisen ensimmäinen, äärettömän tärkeä periaate onkin, että opettamisessa on kyse oppimisesta. Kukaan ei voi oppia toisen puolesta eikä kanavoida sitä toiselle. Opettajan tehtävänä on toimia oppimistapahtuman muotoilijana. Aikuisen oppimiselle on tyypillistä reflektiivisyys. Reflektio kohdistuu toiminnan lisäksi sen taustalla vaikuttaviin tietorakenteisiin, olettamuksiin, arvoihin ja uskomuksiin. Aikuisen oppiminen onkin kytköksissä aikaisempiin merkitysrakenteisiin ja kokemuksiin. Oppiminen sisältää aina reflektiota, joka alkaa henkilökohtaisten tuntemusten tutkiskelusta ja yltää aina kriittisen yhteiskunnallisen ja teoreettisen tietoisuuden tasolle. Jos ajattelu ei sisällä reflektiota, on se automatisoitunutta, rutiininomaista, eikä ajattelua edellyttävää toimintaa. (Rogers 2004, 16, Järvinen ym. 2000, 96–98.)

Aikuiset voivat myös oppia oppimaan. Aluksi saattaa olla vaikeuksia ja opiskelu voi lähteä hitaammin liikkeelle, jos ei ole opiskeltu pitkään aikaan. Opiskeluprosessiin voidaan kuitenkin vaikuttaa hyvin suunnitelluilla harjoituksilla ja opiskelutekniikoiden kehittämisellä. J. Rogersin (2004, s. 50) mukaan oppiminen on tehokkainta kun seuraavat kriteerit täyttyvät.

- Me todella haluamme ja tarvitsemme kyseisen tiedon.
- Tiedämme, miten sovellamme sen käytäntöön.
- Saamme jonkinlaisen palkinnon siitä, että hallitsemme kyseisen asian.
- Voimme käyttää pohjana omaa kokemustamme.
- Saamme oppia omaan tahtiimme ja omaan tyyliimme.
- Joudumme koetukselle ja kyseenalaistetuksi.
- Meitä kannustetaan.
- Ohjaajamme kohtelee meitä yksilönä, jolloin kullakin on omat, yksilölliset tarpeet.

Yksi tärkeä oppimisen osa-alueista on motivaatio. Ihmisen voidaan sanoa olevan motivoitunut silloin, kun hänellä on jokin päämäärä tai tavoite. Oppimismotivaation jäsentelyn kannalta monet tutkijat pitävät hyödyllisenä jakoa ulkoiseen ja sisäiseen motivaatioon. Aikuisen motiivit voivat olla ulkoisia: esimerkiksi elämäntilanne edellyttää oppimista. Tämä voi vaikkapa johtua siitä, ettei johonkin virkaan voi pyrkiä ilman tiettyä tutkintoa. Sisäisten motiivien tunnistaminen on vaikeampaa. Ihanteellisenä on pidetty oppimismotivaatiota, jossa oppiminen sinänsä, ilman mitään ulkoista kontrollia tai palkkiota, on motivoivaa. Tällöin siis tieto itsessään motivoi oppijaa. Tämän kaltaiseen motivaatioon viitataan termillä sisäinen motivaatio. Useita aikuisia motivoi tieto siitä, että he voivat käyttää oppimaansa käytännössä. (Rogers 2004, 25–30, 40–41, Kasanen & Uusikylä 2002, 25–31.)

Aikuisella opiskelijalla motivaatio on usein sisäistä, sillä hänen ei ole mikään pakko opiskella. Häntä motivoi tieto siitä, että hän saa toteuttaa itseään. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että luomalla oppimiselle sellaiset olosuhteet, jotka edesauttavat sisäistä motivaatiota, käsitteellinen oppiminen, luova ajattelu ja oppimisen laatu lisääntyvät dramaattisesti verrattuna opiskeluun sellaisessa oppimisympäristössä, joka tukee vain ulkoisesti motivoitunutta oppimista. (Kasanen & Uusikylä 2002, 30.)

Ilman motivaatiota ei opi. Opettajan tehtävä on tarvittaessa herättää motivaatio ja ylläpitää sitä. Voidakseen opettaa on selvittävä, mikä motivoi oppilaita. Motivaatio on myös mahtava käyntivoima ja sen avulla aikuinen, joka on päättänyt oppia, on innokas ja ahkera oppija. Vaikka motivaation tiedostaminen ja tunnistaminen on tärkeää, pitää muistaa että motivaatiossa on kyse vain toiveista ja peloista, joita oppijoilla on. Tärkeää on muistaa että motivaatiota voidaan muokata ja otollisissa oppimistilanteissa se kasvaa ja kehittyy. (Rogers 2004, 25–32.)

Vaikka osa ihmisistä haluaakin oppia vain oppimisen halusta, niin usein aikuisopiskelijoita motivoi tieto sellaisten asioiden oppimisesta, mitä he voivat hyödyntää käytännössä. Mitä lähemmin pystyy sitomaan opetuksen ”oikeaan” elämään, sitä helpompi oppilaiden on omaksua asioita ja sitä nopeammin sekä tehokkaammin oppimista tapahtuu. Käytännön hyödyn osoittaminen on tärkeää kaikissa aikuisten oppimistilanteissa. (Rogers 2004, 40.)

2.6 Oppimistyyli

Reflektointi ja käytännöllisyys liittyvät Kolbin ajatukseen oppimisen sykleistä. Oppimissyklillä tarkoitetaan sitä, että oppiakseen menestykkäästi oppijan on käytävä läpi oppimissyklin kaikki vaiheet:

- Osallistuminen (tehtävä jotakin).
- Reflektointi (pohdittava oppimiskokemuksiaan).
- Teoreettinen tarkastelu (ymmärrettävä, miten opittu suhteutuu teoreettisiin näkemyksiin).
- Toteuttaminen (sovellettava oppimaansa käytännössä). (Rogers 2004,35.)

Oppimissyklin merkitys ei ole pelkästään teoreettinen, vaan meillä kaikilla on omat mieltymyksemme. Usein opetamme itsellemme mielekkäällä tavalla. Esimerkiksi jos nautimme osallistumisesta, niin oppimistilanteemme sisältävät paljon tekemistä. Ryhmissä on kuitenkin aina eri tyyleistä pitäviä opiskelijoita, joten se tulisi huomioida opetuksen monipuolisuudessa. (Rogers 2004,36.) Taulukossa 1 on kuvattu oppijatyypeille mieluisia ja epämieluisia asioita.

Oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa tulisi ottaa huomioon kaikki oppimistyyli, niin pitkälle kuin se on mahdollista. Eri aiheet ja ympäristö saattavat asettaa rajoitteita tai esteitä tietyille tyyleille. Aina ei ole edes tarkoituksenmukaista käyttää kaikkia tyylejä. Yhtä tärkeää kuin tyyli on etenemisnopeus eli tempo. Tasaiseen tahtiin eteneminen ei ole ryhmän oppimisen kannalta hyvä tapa. Jos edetään liian nopeasti, hitaimmat oppilaat turhautuvat ja vastaavasti liian hidas eteneminen vie motivaation nopeilta opiskelijoilta. Opiskelun eriyttäminen tarpeen mukaan, mahdollistaa jokaiselle sopivan työskentelytahdin. Tällä on suuri merkitys aikuisille. Aikuisopiskelijat omaavat erilaiset lähtökohdat ja – tiedot, lisäksi heidän työskentelynopeutensa eroavat toisistaan. Heidän on hyvä mitata edistymistään suhteessa omiin saavutuksiinsa kuin kanssa opiskelijoiden saavutuksiin. (Rogers 2004, 36–40.)

Taulukko 1 (Rogers 2004,37).

Taulukossa on kuvattu oppijatyypeille mieluisia ja epämieluisia asioita:

Oppijatyyppi	Mieluisaa	Epämieluisaa
Osallistuja	Tekeminen ja kokemuksellisuus. Nauttii leikeistä, käytännön toiminnasta, kaikesta mikä on tehokasta ja aktiivivaa.	Liian pitkään paikallaan olo, yksin työskentely, teoreetisointi, muiden jaarittelun kuunteleminen.
Tarkkailija	Aikaa miettiä, tarkkailla, sulatella kaikkea ensin. Nauttii muiden katselusta, tarvitsee jossain määrin omaa rauhaa ja ennen kaikkea aikaa.	Toimintaan hätistely ja se, ettei ole aikaa ajatella, tiukat aikataulut, yksityisyyden puute, ei aikaa valmistautua.
Päättelijä	Tieto siitä, miten jokin suhteutuu yleisiin ajatuksiin ja käsityksiin, analyttisuus ja logiikka, venymään joutuminen, abstraktit käsitteet, selkeä rakenne ja selkeys ylipäänsä.	Kevytmielisyys, päätön hauskanpito, ajanhukka. Se ettei voi kyseenalaistaa ja olla skeptinen, aikataulun ja selkeän rakenteen puuttuminen.
Toteuttaja	Ongelmien ratkaiseminen käytännössä, yhtymäkohdat "tosi elämään". Oppimistyyli, joka vastaa kysymykseen: "Miten voin soveltaa tätä?"	Mikä tahansa haihattelu ja teoreettisuus. Oppimistyyli, jossa viitataan liikaa menneisyyteen tai tulevaisuuteen eikä kiinnitetä huomiota nykyisyyteen.

2.7 Aktivoiva opetus

Oppimistilanteen tulee kannustaa aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen omasta oppimisesta ja pyrkiä kehittämään itseohjautuvaa oppimisotetta. Aktiivisessa oppimisessa keskeisintä on, että oppijan rooli ei ole passiivisen vastaanottajan rooli, vaan hänelle annetaan tilaisuus toimia aktiivisena tiedon käsittelijänä. Aikuiskoulutukseen tuleville on usein yhteistä vaihteleva kokemustausta. Opettajan tehtävänä onkin toteuttaa opetusta siten, että kaikki oppijat pystyvät mahdollisimman hyvin hyödyntämään opetusta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia. Opiskelijoiden yksilöllisen tieto- ja kokemuspohjan yhdistäminen koulutuksen tarjoamaan tietoon, teoriaan ja harjoitteluun on tärkeää koko oppimisprosessin ajan. Mitä enemmän opiskelijat voivat tuoda esiin omia kokemuksiaan ja saavat osallistua, sitä antoisampaa ja nopeampaa oppiminen on. Tehtävien ja harjoitusten suunnittelu on haastavaa, opiskelijan olisi kyettävä suorittamaan ne ensimmäisellä kerralla virheettömästi. Syy on yksinkertaisesti se että, kun aikuinen on kerran tehnyt jonkin väärin, hänen on paljon vaikeampi oppia oikea tapa kuin lapsen. Tuntuu siltä, että aikuisen aivoihin kerran jäänyt muistijälki on vaikea korvata toisella ja virheelliseen suoritustapaan on puututtava heti. (Rogers, 2004, s.45–47.)

Oppiminen ymmärretään tiedon aktiiviseksi tuottamiseksi, jossa oppijalla on keskeinen merkitys tiedon tuottajana ja muokkaajana. Oppijan valmiuksilla on keskeinen merkitys aktiivisen oppimisen toteutumisessa. Uusi tieto rakentuu vanhan jo opitun tiedon pohjalle. Jotta oppiminen olisi tehokasta, opiskelijaa on autettava oppimistilanteessa. Aktivoiva opetus muuttaa opettajan ja oppijan välisiä suhteita. Perinteiseen koulujärjestelmään totuneet saattavat aluksi vierastaa uusia menetelmiä ja kapinoida uusia opetusmenetelmiä vastaan. Oppilaat saattavat tulkita opettajan aseman väärin. Opettajaa saatetaan pitää vähemmän asiantuntevana, koska hän ei suoraan kerro tai opeta opittavia asioita. Tämä rooli ei perustu auktoriteettiin, vaan se ohjautuu hänen asiantuntemuksensa kautta ja hän toimii enemmänkin yhteistyökumppanina ja asiantuntijana. (Mäki-Komsi)

Aktivoivat työtavat edellyttävät opettajalta joustavuutta. Hänen on nopeasti kyettävä arvioimaan kysymysten ja kommenttien mielekkyyttä opetettavan asian kannalta. Opetuksen etenemistä on vaikea, jopa mahdoton, suunnitella etukäteen jämäkäksi ja aukottomaksi. On hyvin tärkeää, että opettaja hallitsee opetettavan aineen ja on sisäistänyt oppiaineensa peruskysymykset. Mitä paremmin hän ne hallitsee, sitä paremmin hän pystyy toteuttamaan aktivoivaa pedagogiikkaa. (Lonka & Lonka, 1991, 19.)

Aktivoiva opetus perustuu Lonkan & Lonkan (1991, 19) mukaan kolmeen periaatteeseen.

1. Uuden oppimisen ehtona on se, että opetettava aines liitetään mielekkäeseen kokonaisuuteen eli skeemaan.
2. Jotta oppiminen todella tehostuisi, opettajan on autettava opiskelijaa jo oppimistilanteessa.
3. Erityisen tärkeää on palautteen antaminen oppilaille. Tässä on otettava huomioon lähtötaso ja koko oppimisprosessi. Myös arvioinnin tulee tähdätä ensisijaisesti palautteeseen.

Näistä periaatteista johdetaan myös aktivoivien opetusmenetelmien kolme käytännön kulmakiveä:

1. Diagnosointi ja aktivointi

Diagnosoinnilla tarkoitetaan että, ennen kuin aloitetaan tietyn kokonaisuuden opettamista, on selvitettävä opiskelijoiden tietojen ja taitojen taso. Oppilaiden ennakkokäsitykset saattavat haitata uuden oppimista, jotenka ne on myös hyvä tiedostaa.

Aktivoinnissa tehtävät, joiden avulla opettaja selvittää oppilaiden aikaisemmat tiedot ja käsitykset aiheesta, toimivat myös muistiedustuksia aktivoivina tehtävinä.

Ihmisen muistissa maailmasta saatua tietoa edustavat kokonaisuudet, joita kutsutaan alan kirjallisuudessa yleisesti muistiedustuksiksi eli muistin represensaatioiksi. Erilaisia muistiedustuksen muotoja nimitetään suomen kielellä mm. tietorakenteiksi, skeemoiksi tai sisäisiksi malleiksi. (Lonka & Lonka 1991, 12).

Aktivointi toimii myös innostuksen ja mielenkiinnon herättäjänä. Aikuisopiskelussa opettajan kannattaa käyttää hyväkseen tässä kohtaa aikuisten sisäistä motivaatiota, vapaaehtoisuutta ja kiinnostusta opiskeltavaan aiheeseen. Hyvä on lisäksi osoittaa yhtymäkohtia opettamansa aiheen ja opiskelijoiden aikaisempien kokemusten välillä.

2. Oppimisprosessin tukeminen ja seuraaminen

Opettaja seuraa oppilaiden käsitysten, tietojen ja taitojen kehittymistä oppimisprosessin aikana. Näin pystytään selvittämään oppimisen eteneminen, sen vaikeudet ja helpot kohdat, ja välttämään monia epäonnistumisia ja niistä johtuvia pitkästymisiä.

3. Palautteen antaminen ja kokonaisvaltainen arviointi

Olellaisena osana aktivoiviin työtapoihin kuuluu jatkuva oppimisprosessin seuraaminen ja palautteen antaminen. Parhaimmillaan palaute orientoi tulevien asioiden oppimiseen. (Lonka & Lonka 1991, 23–25.)

2.8 Ongelmaperustainen oppiminen

Ongelmaperustaisen oppimisen (Problem Based Learning, PBL) yhteydessä käytetään usein eri nimityksiä, Suomessa puhutaan ongelmaperusteisen oppimisen lisäksi ongelmalähtöisestä tai ongelma-keskeisestä oppimisesta. Ammatillisessa koulutuksessa PBL samaistetaan toisinaan myös projektioppimiseen. Variaatioiden kirjo aiheuttaa sen, ettemme aina edes puhu samasta asiasta. Ongelmaratkaisu yksin tai ryhmässä ei ole uusi asia ja jos ongelmaperusteinen oppiminen ymmärretään pelkkänä opetusmetodinä, se ei välttämättä tuo mukanaan paljoakaan uutta. PBL vaatii-kin perehtymistä sekä sen toteutustapaan että taustafilosofiaan. (Poikela 2004, 25–26.)

Ongelmaperustainen oppiminen ei siis ole pelkkä opetusmetodi, joksi se usein ymmärretään, vaan ennemminkin strategia ja toimintatapa. Ongelmaperustaisen oppimisen lähtökohtana ovat työelämässä kohdattavat ongelmat, toisin kuin tavanomaisessa opetuksessa. Se perustuu oppikirjojen teksteihin. Ongelmaperustainen oppiminen on yksi vastaus työn ja koulutuksen välisen kuilun yhdistämiseen. Siinä yhdistyvät monet aktiivisen oppimisen elementit, sillä se vaatii opiskelijoilta sekä itseohjautuvuutta että yhteistoiminnallisuutta. Työelämässä kohdattavat tilanteet on opittava ratkaisemaan niiden luonnollisessa muodossa. Sellaisina kuin ne kohdataan tulevassa ammatillisessa käytännössäkin. (Poikela 2004, 7-9, 33.)

Ongelmaperustainen oppiminen merkitsee sekä oppimiskäsitysten että työ- ja toimintatapojen uudistamista koko oppilaitoksessa. Ammatillisista käytännöistä nousevien ongelmien suunnittelu alkaa oppiaineisiin perustuvien tietosisältöjen integroinnista siten, että ne palvelevat ongelmaratkaisun ja oppimisen yhteistä prosessia. Tämä edellyttää opettajilta pitkäjänteistä yhteistyötä ja siirtymistä yksin tekemisen kulttuurista yhteistoiminnalliseen kulttuuriin. Muutosprosessiin tarvitaan myös oppilaitoksen johdon määrätietoinen tuki ja sitoutuminen, sillä onnistuakseen ongelmaperustainen opetussuunnitelma vaatii aikaisemman opetussuunnitelma-ajattelun ja toimintatapojen muuttamista. (Poikela 2004, 177–180.)

2.9 Työssäoppiminen

Työssäoppiminen on suuriltaosin toisilta oppimista. Oppiminen tapahtuu käytännön työyhteisössä. Koska työssäoppiminen on ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen järjestämismuoto että opiskelumenetelmä, tulee työssäoppimisen olla tavoitteellista ja ohjattua. Työssäoppiminen on siis opetussuunnitelman mukaista tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppiminen voidaan toteuttaa useassa jaksossa. Sisustajan opintoihin sisältyy kokonaisuudessaan 18 opintoviikkoa työssäoppimista, joka on jaettu kahteen jaksoon. Ensimmäinen (8ov) on ensimmäisen lukuvuoden aikana ja toinen (10ov) toisen lukuvuoden lopussa.

Työssäoppimisjaksolla perehdytään oman ammattialan ammatillisiin käytäntöihin sekä työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin työelämässä. Jakson aikana pyritään soveltamaan opinnoissa omaksuttua teoreettista tietoa työelämässä käytännön tehtävien avulla. Työssäoppiminen vaatii opiskelijalta toisentyyppistä toimintakykyä kuin koulussa tapahtuva oppiminen. Se edellyttää opiskelijalta nopeampaa orientoitumista uusiin ja erilaisiin työyhteisöihin. Tästä johtuen opiskelijalta vaaditaan kykyä sopeutua, kykyä motivoida itseään ja tavoitetietoisuutta. Ennen kaikkea edellytetään kykyä säädellä toimintaa vaihtuvissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Työssäoppimisen yksi tavoite onkin ammattitaidon kasvu sekä yleisten valmiuksien hankkiminen työelämää ja elinikäistä oppimista varten. Toiminta sijoittuu työpaikoille ja siksi työympäristö on keskeinen lähtökohta suunnittelulle ja kehittämiselle. Se muodostaa oppimisen puitteet. Nykyään vallalla olevan konstruktivistisen oppimiskäsityksen näkökulmasta opetus tarkoittaa oppimisolosuhteiden järjestämistä niin, että opiskelija pääsee tekemisiin ympäristössään olevan tiedon kanssa ja hänellä on mahdollisuus käsitellä sitä toisten kanssa. Tähän työssäoppiminen parhaimmillaan vastaa erinomaisesti, sillä oppiminen etenee konkreettisesta toiminnasta ja kokemuksen tarkastelusta kohti asian ymmärtämistä ja parempia toimintamalleja. Omakohtaisia kokemuksia pohtimalla pyritään asian ymmärtämiseen ja uuden tiedon soveltamiseen käytännössä. (Pohjonen 2005, 77–84.)

3. OPETUKSEN JA OPETUSMENETELMIEN KEHITTÄMIS- TOIMENPITEITÄ

Oppiminen merkitsee osallistumista, löytämistä, etsimistä. Mikäli ihminen haluaa kehittyä, hänen on opittava muodostamaan omat mielipiteensä, vaikka se toisinaan merkitsee erehtymistä ja uudelleen aloittamista. On etsittävä tutkimattomia polkuja ja kokeiltava uusia menetelmiä. Muussa tapauksessa tuloksena on parhaimmillaankin vain pelkkiä kirjanoppineita, pahimmillaan lukutoukkia tai kirjoista löytyviä fraaseja toistavia papukaijoja. Kirjat ovat toki mainioita työvälineitä, mutta niiden ei saa antaa estää omia tutkimusretkiä.

Ernesto Sabato, 1990

3.1 Toimenpidesuunnitelma

Kehittämisen lähtökohtana toimi kurssin työssäoppimisen aikana tekemäni tutustumiskäynnit työssäoppimispaikkoihin. Oppilaiden työssäoppimispaikat vaihteleva toimenkuvaltaan sisustustavarataloista sisustustekstiileitä valmistaviin yrityksiin ja osaaminen on luonnollisesti hyvin erilaista eri yrityksissä. Osassa yrityksiä sisustustekstiili osaamista ei kaivattu juuri lainkaan. Liitteessä 2 on nimettyä työssäoppimispaikat, joissa vierailin. Keskityin haastatteluissa ja keskusteluissa työnantajien, työpaikkaohjaajien ja työssäoppijoiden kanssa kuitenkin vain sisustustekstiileistä tarvittavan osaamisen kartoitukseen. Liitteessä 3 on esimerkkejä esittämistäni kysymyksistä ja keskustelujemme pohjalta nousseista kysymyksistä.

Kehittämistoimenpiteeni lähtivät liikkeelle opetussuunnitelman kriittisestä tarkastelusta ja toimenpidesuunnitelman laatimisella, joka muodostui seuraavanlaiseksi:

1. Tavoitteiden laatiminen.

Tavoitteet muodostuivat työssäoppimispaikoissa käymieni haastattelujen pohjalta sekä olemassa olevan opetussuunnitelmaan mukaan.

2. Ydinainesanalyysi.

Ydinainesanalyysissä tutkin opettamieni aineiden sisältöjä ja rakenteita sekä luokitelin opettamiini ainesiin liittyviä tietoja ja taitoja. Tein myös suunnitelmaa ajankäytöstä eri aihepiireissä.

3. Opetusmenetelmien valinnat.

Opetusmenetelmien valinnoissa huomioin opiskelijat, aikuiset, sillä koulutuksessa olevien keski-ikä on noin 30v. Asettamani tavoitteet vaikuttivat opetusmenetelmien valintaan. Niiden tulisi vastata työelämässä tapahtuvaa oppimista.

4. Palautteen antaminen ja arviointi.

Palautteen antamiseen kiinnitin entistä enemmän huomiota. Mielestäni olen antanut sitä aiemminkin melko paljon, mutta kiinnitin enemmän huomiota sen laatuun ja eri tapoihin. Kirjasin myös ylös milloin olin antanut palautetta oppilaalle, jotta sitä tulisi annettua kaikille tasapuolisesti.

Palautteen antaminen ja saaminen on tärkeä osa oppilaitosyhteisön toimintaa. Se saattaa aluksi tuntua vaikealta, mutta jokaisen oppilaitosyhteisön pitää osata kyseinen taito, jonka oppiminen on osa opiskelua. Työtyytyväisyyden perusedellytyksiä on palautteen saaminen. Palautteen puuttuessa työmotivaatio vähenee. Myös väärin annettu palaute laskee työmotivaatiota. Palaute antaa opiskelijalle myös tietoa toiminnan tuloksista ja ideoita kehittymiseen. Kannustava kiitos onnistuneesta työstä vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja motivaatiota. Sen lisäksi arviointi ja oikea palaute työstä ovat välttämätön edellytys työtaidon kehittymiselle ja sen avulla voidaan arvioida onko asetettuihin tavoitteisiin päästy. Palautteesta on hyötyä vain silloin, kun se on totta. Sitä annettaessa täytyy miettiä kuinka paljon palautetta toinen voi ottaa kerralla vastaan. Saamansa palautteen avulla opiskelija oppii itsekin arvioimaan itseään ja omia taitojaan. Yksi suurimpia syitä aikuisoppimisen epäonnistumiseen on se, että opiskelija ei ole saanut määrällisesti tai laadullisesti oikeanlaista palautetta (Rogers 2004, 54.)

3.2 Aihepiirien muotoutuminen

Aihepiirijaon tein aluksi opettamieni aiheiden, ompelu, ammattiopirustus, tuotesuunnittelu ja materiaalioppi, mukaan. Käymieni haastattelujen ja keskustelujen pohjalta jaottelin aihepiirit yksityiskohtaisemmin. Opetusmateriaalin jaottelu oleellisesta epäoleelliseen oli haastavaa ja melko työlästä ja aikaa siihen kului suunniteltua enemmän. Monissa aiheissa on päällekkäisyyksiä, esimerkiksi materiaaliopin tietämystä sisältyy paljon ompelun opetukseen ja päinvastoin. Päällekkäisyys ei kuitenkaan aina ole huono asia, vaan se toimii usein tarpeellisena kertauksena. Päätinkin yhdistää ja integroida niitä tarkoituksella. Tarkka aihepiirijako selkiytti opetusta ja integroitavat aiheet alkoivat hahmottua. Tärkeää on myös huomioida oppilaiden kuormittuminen ja mitoittaa kurssin työt vastaamaan toteutuvia opintoviikkoja. Esimerkkinä liite 4 tekstiilien materiaaliopin aihepiirisuunnitelma 1. lukukaudelle.

Opetettavien aiheiden ja aineiden järjestyksen määrittäminen oli myös haastavaa, mutta tiedostin myös, että tässä kohtaa tulee aina kurssikohtaisia muutoksia. Muutosten tekeminen seuraavilla kursseilla on kuitenkin helpompaa, kun aihepiirit on mietitty toimiviksi kokonaisuuksiksi. Tietylainen järjestys on oltava opettavien aiheiden vaikeustason mukaan ja sen laatiminen tuntui melko helpolta, koska olen noudattanut sitä jo aiemminkin. Jakoa tapahtui tässä kohtaa lähinnä 1 ja 2 lukukauden välillä.

Tekemistäni haastatteluista selvisi, että juuri materiaaliopin tietoutta kaivataan työelämässä paljon. Eri raaka-aineet pitäisi osata tunnistaa sekä niiden tärkeimmät ominaisuudet käytön kannalta. Esiin nousi myös käyttökohteiden tiedostaminen. Toisin sanoen mikä materiaali sopii mihinkin ja minkälaiseen käyttöön ja mitä ominaisuuksia niiltä vaaditaan. Tärkeä osa on myös materiaalien viimeistyskäsittelyt, niiden merkitys ja käyttö. Yhä kasvavassa määrin puhutaan myös tekstiilien paloturvallisuudesta sekä niiden käyttöominaisuuksien tutkimisesta.

Materiaalien kulutuslaskenta nousi esille useammassa työssäoppimispaikassa. Eri tuotteisiin on osattava nopeasti laskea materiaalin kulutus ja huomioitava vielä kankaan asettamat rajoitukset, kuten nukan suunta ja raportti. Lisätarvikkeista tärkeimpiä ovat verhonauhat, niiden käyttö ja materiaalin kulutuslaskenta niiden käytössä. Materiaalioppia on vain yksi opintoviikko koko koulutusohjelmassa, joten integroin myös materiaalien kulutuslaskentaa ompelun teoriaopetukseen.

Ompelussa en ole aiemmin tehnyt jakoa teorian ja valmistuksen välille. Nyt se tuntui tarpeelliselta ja mielekkäältä, jotta materiaaliopin opintoja saataisiin riittävästi tai ainakin voitaisiin vastata työelämän tarpeisiin paremmin. Liitteessä 5 on esimerkkinä ompelun teorian aihepiirit. Liitteessä 6 on yhden niistä, suorat sivuverhot, sisältö. Toimenpide osoittautui hyväksi ja toimivaksi. Samalla sain hajautettua materiaalien kulutuslaskentaa useampaan kokonaisuuteen. Kulutuslaskelmien toistuminen aika ajoin toimii kertauksena ja oppiminen on mielekkäämpää pienemmissä kokonaisuuksissa. Ompelun teorian yhdeksi osioksi nostin erilaisten ripustusjärjestelmien tunnistamisen ja käytön, mikä vaikutus niillä on valittuun verhomalliin ja minkälaiset verhot voi mihinkin ripustaa. Lisätarvikkeiden määrä on kasvanut ja kasvaa koko ajan nopeassa tahdissa, johtuen kasvavasta mielenkiinnosta sisustamiseen.

Materiaaliopin integroinnin ansiosta sain muokattua aihepiirit niin, että opiskelija, jolla on suoritus vaatetuksen materiaaliopista, voi halutessaan olla pois materiaaliopin opetuksesta. Tällä toimenpiteellä halusin välttää opiskelijoiden turhautumisen. Kokeeseen hänen on kuitenkin osallistuttava, sillä ompelun teoriassa käsiteltävästä materiaaliopista hänellä ei ole suoritusta ja materiaaliopin koe toisella lukukaudella kattaa kokonaisuudessaan materiaaliopin opintokokonaisuudet.

Ompelualan työpaikoissa tekemistä pidettiin tärkeänä. Hyviä kädentaitajia tarvitaan ja tekstiilien valmistusprosessia pitäisi näin ollen painottaa. Huomiota tulisi kiinnittää virheettömään kädenjälkeen ja mahdollisimman hyvään ompelutaitoon, jossa luonnollisesti yhtenä osa on hyvä koneiden tuntemus ja käyttö.

Selkeimpiä kehitettäviä kohteita ovat siis työelämän kannalta materiaalioppi ja ompelu, tuotteiden valmistus sekä opetusmenetelmät. Niiden pitäisi vastata työelämässä tapahtuvaa työskentelyä ja motivoida aikuisopiskelijoita.

Aihepiirijaon yhteydessä suunnittelin myös jokaisen aihepiirin ajankäyttöä. Se tulee varmasti aina muuttumaan jokaisen kurssin edetessä, varsinkin ompelun valmistuksessa. Ajankäytön tein suuntaa antavaksi, mutta sen avulla minun on helpompi seurata sen käyttöä ja määrittää valmistettaviin töihin käytettävää aika.

3.3 Oppimistavoitteiden laatiminen

Opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet täsmentyivät työssäoppimispaikoissa käymieni keskustelujen pohjalta. Oppimistavoitteita täsmensin ja kirjasin niihin esimerkiksi ”*opiskelijat osaavat tunnistaa ja arvioida kädentaidon ja työnjäljen laatueroja ja he osaavat arvioida omaa työskentelyään sekä osaavat ottaa vastaan rakentavaa ulkopuolista palautetta*”, käsi- ja taideteollisuusalan perusteiden mukaan (LIITE 1) sekä työssäoppimispaikoista käymieni keskustelujen pohjalta. Kädentaitojen kehittämiseksi ja laadukkaan työn tunnistamiseksi olen jo aiemmin käyttänyt vertaisarviointia, mutta nyt suunnittelin yhdeksi arviointitavaksi myös itsearviointia.

Arvioinnin avulla opiskelija oppii arvioimaan myös omaa työskentelyään, kädentaitojaan ja valmiin tuotoksen laatua. Itsearviointi tulee esille myös näyttötutkinnossa, jonka oppilaat suorittavat koulutuksen aikana.

Oppimistavoitteiden laatimisessa käytin apuna myös jo olemassa olevaa opetussuunnitelmaa ja muokkasin sitä laatimieni aihepiirisuunnitelmien mukaisiksi. Opiskeltavien aiheiden jako kokonaisuuksiksi muotoutui käsi- ja taideteollisuusalan perusteiden sekä opetussuunnitelmassa olevan jaottelun, ensimmäisenä ja toisena lukuvuonna opiskeltavien osa-alueiden, mukaan. Materiaaliopin opintoja on esimerkiksi aiemmin ollut vain ensimmäisenä lukuvuonna, mutta nyt puolet (0.5ov) on siirretty toiselle lukuvuodelle. Samoin on tehty tekstiilien ammattipiirustuksessa sekä tuotesuunnittelussa. Myös tästä syystä integroin materiaaliopin opintoja enemmän valmistettavien töiden opetuksen yhteyteen.

Oppimistavoitteissa työturvallisuus tulee esille teknisen toteutuksen ja kädentaitojen pakollisessa osiossa, joka sijoittuu toiselle lukukaudelle. Työturvallisuus on kuitenkin huomioitava heti ensimmäisellä lukukaudella, joten siirsin sen ensimmäisen lukukauden opintoihin. Työturvallisuus tulee näin esille koko opiskeluajan ja sen kertaaminen jatkuu jokaisessa uudessa työssä.

3.4 Opetusmenetelmien valinta

Yhdeksi opetusmenetelmäksi valitsin aktivoivan opetuksen. Sen tarkoituksena on tehdä opiskelusta mahdollisimman mielekäästä ja innostavaa, mutta myös opettavais- ta. Aiemmin jo mainitsin integroineeni eri oppiaineita yhteen, mikä kuuluu myös aktivoiviin työtapoihin. Integroinnissa pyrin luomaan yhteyksiä eri sisältöjen tai oppiaineiden välille tai jossa menetelmällisiä opintoja yhdistetään tiedollisiin. Integ- rointi on myös tietyn aiheen käsittely useasta näkökulmasta. Sen avulla luodaan opiskelijalle mahdollisuus oppia hahmottamaan tietoa kokonaisvaltaisesti ja estetään jäykkien muistiedustusten syntymistä. (Lonka & Lonka 1991, 32.)

Aktivoivan opetuksen valinnasta opetusmenetelmäksi keskityin sen periaatteiden noudattamiseen ja painotin sen ”kolmea käytännön kulmakiveä”:

1. Diagnosointi ja aktivointi.
2. Oppimisprosessin tukeminen ja seuraaminen.
3. Palautteen antaminen ja kokonaisvaltainen arviointi.

Lisäksi valitsin yhdeksi lähestymistavaksi oman mielenkiintoni sekä työelämän tar- peiden pohjalta ongelmalähtöisen oppimisen. Käytän nimitystä ongelmaperustainen oppiminen, vaikka aiemmin kirjoituksessani viittasin ongelmaperustaiseen, koska kehittämistyössäni käytän vain joitakin kokeiluja enkä lähde muuttamaan koko ope- tussuunnitelmaa.

Ongelmaperusteisen oppimisen yhtenä lähtökohtana on kokemuksellisuus, jonka on todettu soveltuvan aikuisten oppimisen lähtökohdaksi. Toinen PBL:n lähtöoletta- muksia on, että oppimista tapahtuu, kun aktiiviset ja itsenäiset opiskelijat ratkaisevat yhdessä ongelmia. Nämä lähtökohdat tukevat myös valintaani aktiivisille työtavoil- le. Ongelmaperusteinen oppiminen on lisäksi työssäoppimisen kannalta merkittävä oppimismuoto, sillä työssä ihminen joutuu jatkuvasti uusien ongelmien ja ratkaisua vaativien tehtävien eteen. Ongelmanratkaisuprosessi on oppimisen kannalta oleelli- nen. Ongelmien analysointi ja ratkaisujen perusteleminen edellyttävät asioiden ym- märtämistä, pelkistämistä ja tiivistämistä, jonka jälkeen opittua on helpompi suhteuttaa ja soveltaa muihin tehtäviin. (Poikela 2004, 38.)

3.5 Henkilökohtaistaminen

Henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen keskeinen periaate on henkilökohtaistaminen. Se tarkoittaa näyttötutkintojärjestelmässä tutkinnon suorittajan ja opiskelijan ohjaus-, neuvonta-, opetus- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteuttamista. Opetushallitus on päättänyt henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista, joita on noudatettava ammatillisessa aikuiskoulutuksessa annetun lain (21.8.1998/631) 8§:n mukaisessa näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja näyttötutkinnoissa. (Luonnos henkilökohtaisen opiskeluohjelmien laatimisen perusteet 2005.)

Uuden koulutuksen alkaessa ensimmäinen tehtävänä on henkilökohtaistamissuunnitelman laatiminen yhdessä opettajan kanssa. Henkilökohtaistaminen on opintojen suunnitteluun ja asiantuntijuuteen kasvamisen väline, joka sitoo ja varmistaa opintojen merkityksen opiskelijalle. Suunnitelmassa kohtaavat menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus, suunnitelmaa voi tarkentaa ja muuttaa tarpeen mukaan.

Laadin opiskelijoille myös kirjallisen alkukartoituksen (LIITE 7), josta selviäisi opiskelijoiden aiempi osaaminen alalta, diagnosointi. Alkukartoituksella opettaja saa tärkeitä tietoja ryhmän osaamisesta ja voi hyödyntää sitä suunnittelussa esimerkiksi työskentelytapojen valinnassa. Osalla opiskelijoita kun on aiempaa ammatillista koulutusta alalta ja tällöin on hyvä tiedostaa heidän osaamisensa, jotta sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi ryhmätöissä ja osataan mitoittaa tehtävät oikein. Työkokeemuksen tai harrastustoiminnan kautta on voinut myös karttua merkittävää tietoa ja taitoa alalta. Lisäksi se kertoo myös opiskelijan kiinnostuksen kohteista ko. alalla.

3.6 Sisustustekstiilien suunnittelun ja valmistuksen opetusmenetelmiä

Opettaessani eri aihepiirien teoriaosuuksia käytin aktiivisia opetustapoja, esimerkiksi aktiivisia kirjoitustehtäviä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että opiskelijat laativat lyhyen kirjoitelman tulevasta aiheesta. Hän kirjaa ylös kaiken tietämyksensä tulevasta aiheesta (esim. ”Kirjoita kaikki mitä tiedän verhoista?”). Tai he vastaavat vain tiettyyn kysymykseen (esim. ”Mitä ominaisuuksia vaaditaan verhojen materiaailta?”). Kirjoitelman tarkoituksena on, että opiskelijalla oleva tieto aktivoituu ja hän keskittyy miettimään ko. asiaa intensiivisesti. Lisäksi tiedon tuottaminen motivoi opiskelijaa. Aktiivisella kirjoitustehtävällä voi aloittaa esimerkiksi uuden ja laajan kokonaisuuden käsittelyn.

Mielestäni tällaiset työtavat sopivat hyvin aikuisten opiskeluun ja aktivointiin tulevaan aiheeseen, sillä jokaisella on jotakin kokemusta esim. verhoista. Näin sain heidän tietonsa ja kokemuksensa käyttöön ja jokainen sai osallistua ja tuoda tietonsa julki.

Laadimme kirjallisia työohjeita valmistamillemme tuotteille ja siksi kirjoittamista on harjoiteltava. Toisinaan ajatusten ja ideoiden kirjaaminen paperille tuntuu usein vaikealta ja yleensä opiskelijat kokevatkin kirjoittamisen hankalimmaksi osaksi opiskelua, ainakin sen alkuvaiheessa. Kirjoittamisprosessi on kuitenkin antoisa kokemus, koska siitä jää aina jotain konkreettista näkyville. Opiskelijan on tärkeää kehittää kirjallista viestintää koska kirjoittaminen on paljon muutakin kuin tiedon välittämistä. Se toimii ajattelun ja ilmaisun välineenä sekä niiden kehittäjänä. Kirjoittaminen on myös yksi parhaista keinoista oppia, joka tuli myös esille omassa työskentelyssäni kehittämishankkeessani parissa.

Helpottaakseni oppilaiden kirjoitusprosessia työjärjestysten laatimisessa kokeilimme myös kirjoitusprosessin läpikäymistä ryhmissä. Luonnoksen kirjoittaminen tapahtui itsenäisesti, jonka jälkeen ryhmä antoi palautetta kirjoittajalle esittämällä kysymyksiä ja kertomalla mikä heidän mielestään oli hyvää. Näiden tietojen avulla opiskelija laatii lopullisen version työjärjestyksestä. Tämän menetelmän tarkoituksena on auttaa opiskelijaa arviomaan omaa kirjoitustaan ulkopuolisen silmin ja samalla hän

perehtyy syvällisesti laatimaansa työjärjestykseen ja valitsemiinsa työtapoihin, joita hän käyttää tuotteen valmistuksessa.

Suunnitellessani tunteja ja tehtäviä totesin, että itse asiassa työskentelyssämme on aina mukana ongelmia, kuten materiaalin valinta tuotteeseen, huomioiden sen käyttöominaisuudet tai kuinka paljon materiaalia tarvitaan. Tällaisten selkeiden ongelmien huomaaminen on helppoa. Vastaan tulee myös ongelmia, joita opiskelijoiden on vaikea alussa huomata, johtuen vähäisistä kokemuksista ja ammattitaidon puutteesta. Opiskelijan valitessa työtapoja tuotteeseen, kehotan häntä miettimään useampia valmistustapoja tai kysyn häneltä voisitko tehdä sen toisin? Tarkoitukseni on saada opiskelija miettimään ja kehittämään ongelmaratkaisua ja huomaamaan parannusvaihtoehtoja.

Opiskelijoiden erilaisen koulutustaustan huomioin tekstiilien valmistuksessa siten, että jokainen saa toteuttaa haluamansa verho- ja tyynymallit ja valmistaa ajan sallimissa puitteissa useampia töitä. Arvioinnin ja ajankäytön kannalta tämä teettää lisää töitä minulle opettajana, mutta mielestäni se palvelee opiskelijoita ja ennen kaikkea se lisää motivaatiota. Tiedustelin asiaa myös oppilailta ja he olivat kanssani samaa mieltä. Vain yksi olisi halunnut yhdenmukaistaa valmistettavat tekstiilit. Tarkkaa suunnitelmaa emme siis voineen ajankäytöstä laatia, sillä työt ovat vaativuusasteiltaan ja laajuudeltaan erilaisia. Annoin heille kuitenkin aikarajat, jotka olen aihepiirien yhteydessä varannut valmistukseen.

Sisustustekstiilien valmistuksessa painotin myös tilaustöiden valmistusta. Tilaustöille on melkein aina kysyntää ja ne vastaavat hyvin työelämässä tapahtuvaa työskentelyä. Tilaustöiden valmistuksessa opiskelija joutuu miettimään aivan erilaisia asioita kuin omaa tekstiiliä valmistettaessa. Hänen tulee huomioida asiakkaan toiveet ja hän joutuu todellisten ongelmaratkaisuiden eteen. Ammatillista kasvua tapahtuu varmasti enemmän kuin oman tekstiilin valmistuksessa.

Tilaustyöt valmistettiin ryhmätyönä. Ryhmiä oli kolme A, B ja C. Ryhmät A ja B, ottivat tilaustyön vastaan asiakkaan kotona ja he aloittivatkin työt innokkaasti. C ryhmä otti työnsä vastaan koulun tiloissa. A ja B ryhmien asenteet olivat jo alkujaan positiivisempi kuin C ryhmällä, varsinkin A ryhmässä oli erittäin motivoituneita

opiskelijoita. Motivaatiota nosti vielä selkeästi asiakkaan luona käynti, oppimisympäristön merkitys korostui. Tässä kohtaa mietin myös ryhmäjaon merkitystä prosessin onnistumisen kannalta. En vielä tuntenut opiskelijoita hyvin, joten toisenlainen ryhmäjäkokin, erilaisista oppimisympäristöistä huolimatta, olisi voinut nostaa B ja C ryhmän motivaatiota.

Annoin ryhmien työskennellä itsenäisesti ja kantaa vastuuta työn etenemisestä. Välillä pyysin heitä palaveriin, jossa he kertoivat minulle suunnitelmistaan ja kuinka esim. työnjako on hoidettu. Työskentely edellytti minulta kuitenkin jatkuvaa seuranta ja tarvittaessa puuttumista työn etenemiseen. Annoin myös positiivista palautetta heidän onnistuessaan. Ryhmien A ja B kohdalla prosessi sujui hyvin ja opiskelijat olivat tyytyväisiä lopputulokseensa. Jokainen osallistui ja työskenteli ahkerasti.

C ryhmässä työskentely oli huomattavasti hankalampaa. Työ eteni mutta ryhmä vaati huomattavasti enemmän motivointia. Ryhmän jäsenistä kaikki eivät olleet halukkaita osallistumaan työskentelyyn täysipainoisesti. Mieleepä tulikin jo lopettaa kaikki tilaustyöt, mutta niiden antaman opin vuoksi en ollut halukas ryhtymään siihen ainakaan heti. Vastaisuudessa kiinnitän yhä enemmän huomiota alkumotivointiin ja teen heti alussa tietoiseksi, että tilaustyöt ovat osa opetuskokonaisuutta. Lisäsin ne myös opetussuunnitelmaan, koska niitä ei ole aiemmin siellä mainittu. Tilaustyöt puolustavat paikkaansa myös sillä, että opiskelijan on itse hankittava enemmän tietoa malleista, ripustusjärjestelmistä, materiaaleista ym.

3.7 Aktivoivia työtapoja ja ongelmaratkaisua materiaaliopin opetukseen

Materiaaliopin opetuksen oppitunnit ovat teoriapainotteisia sekä luentomaisia ja tuntuvat siksi välillä työläiltä. Ryhmätyöskentelyt ja esitelmät, esimerkiksi kuitujen raaka-aineiden oppimisessa, ovat toimivia työskentelytapoja. Niiden valmisteluun etäpäivät sopivat hyvin. Näin etäpäivien merkitys korostuu myös opiskelijoille. Olen jo aiemmin kiinnittänyt huomiota materiaaliopin tuntien kehittämiseen, lähinnä erilaisilla havainnointi menetelmillä.

Materiaalien tunnistaminen polttokokeen avulla sisältää myös ongelmaratkaisua. Olen kokeillut sitä jo aiemminkin ryhmällä, halutessani kehittää opetusmenetelmiä ja havainnollistamista.. Tällä kertaa teimme myös kokeen. Aluksi kävimme läpi kullekin kuituraaka-aineelle tyypillisen palamistavan ja sen tuottaman palojäännöksen. Olimme tutustuneet jo raaka-aineisiin ja niiden ominaisuuksiin, joten opiskelijat pystyivät tunnistustehtävässä hyödyntämään myös aiempaa tietoaan raaka-aineista. Jaoin opiskelijat ryhmiin ja annoin kullekin ryhmälle samanlaiset kangastilkut. Heidän oli poltettava tilkusta purkamiaan lankoja ja sen avulla oli tunnistettava materiaalin raaka-aine. Ryhmissä työskentely saa aikaan keskustelua ja pohdintaa huomattavasti enemmän kuin yksilötyöskentely ja vuorovaikutus ryhmän sisällä lisää myös ryhmän kiinteytymistä.

Aktiivimonisteiden käyttö on tuonut vaihtelua perinteiseen luento-opetukseen. Aktivoivia muistiinpanotyyppisiä tehtäviä ovat esimerkiksi kuvioiden ja taulukoiden täydennystehtävät. Aktiivimonisteeseen opiskelijat täydentävät "aukkoja" tai kirjoittaminen etukäteen annetulle kysymyslomakkeelle vastauksia. Opiskelijat ovat opetuksen aikana täydentäneet lomakkeita ja näin he ovat keskittyneet opetukseen eikä muistiinpanojen kirjoittaminen ole vienyt heistä kaikkea ”puhtia”.

3.8 Ongelmaratkaisua etäpäivinä

Etäpäivien työskentely ja tehtävien palautus oli tarkoitus saada näkyvämmäksi. Lisäksi halusin materiaaliopin etäpäivien tehtävissä käyttää ongelmaratkaisua. Materiaaliopissa etäpäivän tehtäviksi laadin kulutuslaskelmia materiaalimenekeistä sekä työelämässä kohdattavista kysymyksistä (LIITTEET 8 ja 9). Olemme opiskelijoiden kanssa tunneilla suorittaneet vastaavanlaisia tehtäviä ja harjoituksina, joten heidän on helppo orientoitua tehtäviin ja niissä vaadittaviin pohdintoihin.

Ompelussa siirsin kaikki etäpäivät teoriaan. Emme voi edellyttää opiskelijalta omaa ompelukonetta etäpäivää varten ja koska arvioin ompelussa koko prosessia, minun tulee seurata työskentelyä ja sen etenemistä. Etäpäiväksi laadinkin opiskelijoille kulutuslaskelmia tai harjoituksia teoriassa käsiteltävistä verhomalleista

Ammattipiirustuksessa ja tuotesuunnittelussa on yhteensä yksi etäpäivä. Etäpäiväksi laadin tehtävän jossa nämä kaksi oppiainetta yhdistyy. Liitin mukaan myös materiaalioppia, sillä sen huomioiminen oli luontevaa tässä yhteydessä. Suunnittelu tehtävä on luonteeltaan samanlainen, mikä voi tulla vastaan työelämässä, esimerkiksi tekstiilejä valmistavassa yrityksessä. Tehtävässä heidän tulee suunnitella sisustus-tekstiili annettujen kriteereiden mukaisesti valittuun tilaan. Heidän tulee myös huomioida asiakkaan toiveet. Määrittää tulisi myös ripustustapa ja tarvittavat lisätarvikkeet. Näin opiskelijat joutuisivat tutkimaan ja tutustumaan lähemmin erilaisiin ripustusjärjestelmiin. Toinen mahdollinen vaihtoehto tehtäväksi olisi sisustus-tekstiilisuunnitelmien puhtaaksi piirtämistä, sillä niihin saattaa tunneilla kulua liikaa aikaa. Kokeilinkin tätä toisen lukukauden opiskelijoiden kanssa. Valmistettavien töiden aikataulutuksessa auttoi, kun selkeä työnjako valmistuksen ja suunnittelun välille muodostui.

3.9 Palautteen antaminen ja arviointi tekstiilien valmistuksessa

Ompelussa, tekstiilin valmistuksessa annoin opiskelijoille suullista palautetta valmistusprosessin aikana, kun huomasin heidän toimineen oikein tai jollakin tapaa onnistuneen. Kirjasin myös itselleni muistiin annetun palautteen. Palaute oli siis aina positiivista ja kannustavaa ja huomasin sen lisäävän motivaatiota huomattavasti arempien ja hiljaisten oppilaiden keskuudessa.

Töiden valmistuttua annan palautetta suullisesti ja arvioin työn numeerisesti. Arviointi on myös keskeinen osa oppimista ja sillä on suuri vaikutus motivaatioon. Opiskelijan arviointiin ohjataan opetussuunnitelmissa (OPS). Niiden perusteissa kerrotaan konkreettisesti, mitä opiskelijan pitää osata suoritettuaan tietyn työ- tai opintokokonaisuuden. Arvioinnin perusteet jaetaan opiskelijoille koulutuksen alussa, mutta palaan niihin jokaisen kurssin alussa. Tarvittaessa niihin täytyy palata vielä uudelleen kurssin aikana.

Palautteen ja arvioinnin annan henkilökohtaisesti, opiskelijoiden toivomuksesta ja palaute koostuu neljästä osasta:

- annan ensin myönteisen palautteen eli mikä minua miellytti opiskelijan suorituksessa
- seuraavaksi kerron missä havaitsin tarvetta korjaamiseen/muutoksiin ja kerron miten korjauksia/muutoksia olisi voitu tehdä
- lopuksi annan myönteisen kokonaisarvio opiskelijan toiminnasta ja työskentelystä
- lopuksi keskustelemme palautteesta ja opiskelija voi esittää kysymyksiä, kritiikkiä ja perusteluja omille valinnoilleen

Antaessani suullista palautetta kehotan opiskelijaa kirjaamaan asioita ylös niin halutessaan. Suullista palautetta perustelen sillä, että myöhemmissäkin vaiheissa esim. työelämässä, palaute niin työnantajalta kuin asiakkailta, tulee suullisesti ja olennainen on osattava poimia ja hahmottaa kokonaisuus.

3.10 Vertaisarviointi

Vertaisarviointi voi olla osana muita arviointimenetelmiä. Siinä opiskelijat arvioivat toisten opiskelijoiden tuotoksia tai toimintaa. Olen käyttänyt vertaisarviointia tekstiilien valmistuksessa. Opiskelijat ovat arvioineet vain valmista tuotosta ja siihen liittyviä osa-alueita. Arvioinnin tarkoituksena on toimia myös oppimistilanteena, sillä kaikki eivät valmista samanlaista tekstiiliä ja näin he tutustuvat erilaisiin ja eri tavalla/menetelmillä valmistettaviin tekstiileihin. Jatkoain käytäntöä saamieni positiivisten kokemusten vuoksi edelleen, mikä on antanut opiskelijoille paljon tietoa ja kehittänyt heidän taitojaan arvioinnissa sekä myös ammatillisessa kasvussa. Myös opiskelijat toivoivat käytännön jatkamista toisella lukukaudella, kun tiedustelin heidän mielipidettään asiasta.

Opiskelijoita pitää ohjata vertaispalautteen antamiseen, jotta arviointi ei ole pelkkää ”päänsilittelyä”. Heitä pitää vaatia antamaan toisilleen kommentteja, kehuja, ideoita ja kritiikkiä. Olenkin kehottanut opiskelijoita miettimään esimerkiksi minkälaista palautetta he itse haluaisivat ja minkälainen palaute olisi opettavaisinta. Lisäksi olen kertonut heille arviointikohteet, jotka itse katson tuotteesta ja koko prosessista. Luen itse opiskelijoiden antaman palautteen ensin, ennen kuin se annetaan palautteen saajalle. Olen ollut positiivisesti yllättynyt heidän antamastaan palautteesta. Se on ollut rakentavaa ja selviin korjausta vaativiin kohteisiin on puututtu.

3.11 Itsearviointi

Itsearviointi eli oman toiminnan arviointi on joko oppilaan tai ryhmän tekemää arviointia työstään ja toiminnastaan. Itsearviointi ei ole helppoa siihen tottumattomalle ja kysellessäni oppilailta heidän kokemuksiaan itsearvioinnista, ei osalla ollut minikäänlaista kokemusta asiasta. Itsearvioinnissa painottaisin, että se on koko prosessin arviointia tuotteen suunnittelusta valmiiseen tuotokseen ja toiminnan sekä työskenteilyn koko kulku.

Ohjeistuksessa opiskelijoille määrittelin itsearvioinnin tavoitteet:

- Osaat havainnoida ja tarkkailla itseäsi.
- Osaat tiedostaa, mitä osaat ja missä on parantamisen varaa.
- Osaat asettaa itsellesi mielekkäitä tavoitteita ja arvioida oman oppimisen etenemistä.
- Osaat ottaa vastuuta oppimisestasi.
- Opit tekemistäsi virheistä.

Itsearviointiin liittyy myös kyky ottaa vastaa ulkopuolista palautetta sekä hyödyntää sitä. Itsearviointia en tehnyt vielä ensimmäisenä lukukautena. Ajattelin ottaa sen mukaan vasta toisella lukukaudella, jotta opiskelijat oppisivat ensin yhden menetelmän, eivätkä he ahdistuisi liiallisesta palautteesta. Suunnitelmissani on myös eri palautteen antamistapojen vaihtelevuus.

3.12 Palautteen antaminen ja arviointi materiaaliopissa

Materiaaliopissa otin ensimmäiselle lukuvuodelle vain kirjallisen kertauksen, jossa muistiinpanot saivat olla esillä. Kertauksesta opiskelija saa tarvitsemaan tietoa oppimisestaan ja se toimii ”pakollisena kertauksena” Toisen lukuvuoden lopussa on kirjallinen koe, jonka arvioin numeerisesti. Numeerinen arviointi suoritetaan siksi, että myöhemmissä opiskeluissa opiskelijan on mahdollisuus saada hyväksiluku ko. aineesta.

Kertaukseen ja kokeeseen laadin kysymyksiä osittain sen pohjalta, minkälaisia kysymyksiä opiskelijat tulevat mahdollisesti kohtaamaan työelämässä. Kysymysten asettelussa voi hyvin hyödyntää ongelmaratkaisua. Arvioinnista tulee vaikeampaa, kun vastaukset eroavat toisistaan eikä yhtä oikeaa vastausta ole olemassa. Joukossa on toki kysymyksiä, joihin löytyy vain yksi oikea vastaus, näiden kysymysten avulla on helppo testata opiskelijan tiedot.

4. HANKKEEN TOTEUTUMINEN JA OMA OPPIMISPROSESSI

Kehittämishankkeen aikana mietin usein itseäni opettajana nyt ja ennen opiskelun aloittamista. Onko muutosta tapahtunut ja mihin suuntaan tai onko minäkuvani muuttunut. Olenko kehittynyt opettajana? Vastausta on vaikea hakea näin lyhyellä perspektiivillä, mutta muutamia huomioita olen tehnyt ja kuva itsestäni ihmisenä ja opettajana on vahvistunut.

Valinnaisia opintoja valitessani oli tarkoitukseni hyödyntää niistä saamaani oppia kehittämishankkeessa, mutta toisin kävi vai kävikö? Kiinnostukseni ongelmaperustaiseen oppimiseen olisi vienyt minut Jyväskylään, mutta aikataulujen yhteen sovittaminen tuotti hankaluuksia. Mietin jo kehittämishankkeeni muokkaamista uudesta näkökulmasta, mutta aikaraja tuli vastaan. Alkuun pääseminen tuotti vaikeuksia, mutta pikkuhiljaa kokonaisuus muotoutui, tosin pitkän hautomisvaiheen jälkeen. Työskentelyn koin välillä melko raskaaksi, välillä se sujui kuin itsestään. Tunnistin itsestäni piirteitä, joita olen jo aiemminkin huomannut. Minun pitäisi heti alussa, vieläpä nopeasti, saada työskentelyn runko kasaan.

Valinnaisia opintojani suoritin Tampereella, luovaa ilmaisua kouluttajille. Kehittämishankkeeni raportoinnin loppupuolella totesin sen olleen kuitenkin kehittymiseni kannalta merkittävä ja tukevan kehittämishankettani ja kehittymistäni. Aikuiskoulutuksessa ilmapiirin luominen ja vuorovaikutteisuus ovat tärkeitä välineitä onnistuneeseen työskentelyyn, samoin hyvä yhteishenki ryhmän välillä. Alkupanostusta uuden kurssin ryhmäytymisessä tulisikin lisätä. Se vaikuttaisi samalla positiivisesti ilmapiiriin.

Itselleni luontaisinta ei ole ollut käyttää luovia menetelmiä, johtuen osittain vähäisestä kokemuksesta opettajana. Tarkoitukseni ei nytkään ole lähteä toteuttamaan innokkaasti erilaisia luovia menetelmiä, vaan opettaa itselleni ominaisella tavalla hyödyntäen luovuutta ja kehittämishankkeen aikana kokeilemiani menetelmiä. Ajan kuluessa ne muotoutuvat omiksi. Mikä sopii yhden ryhmän kanssa, ei välttämättä sovellukaan toiselle. Rohkeus avoimempaan ja aktiivisempaan vuorovaikutukseen on kasvanut ja olen kokenut sen vaikutuksen luokassa positiivisena.

Yhtenä kehittämistoimena olen suorittanut myös käyttämäni ”kalvojen” uudistusta. Olen kirjoittanut niihin liian paljon asiaa ja tukeutunut niihin liiaksi. Nyt viritän enemmän keskusteluja aktiivisten työtapojen avulla. Ryhmien välillä, kuten ryhmien sisällä opiskelijoissa on eroja. Tällä hetkellä opettamassani ryhmässä, toisen lukukauden opiskelijoilla, olen kokeillut esim. aktivoivia työskentelytapoja. Ryhmässä vallitsee hyvä ilmapiiri ja he ovat olleet innokkaasti kommentoimassa ja keskustelemassa. Kokeilemissani menetelmissä on huonona puolena ajan hallinnan vaikeus. Ryhmissä syntyneitä keskustelua on osattava ohjailla ja se on osattava katkaista huomaamattomasti sopivan hetken tullen. Menetelmissä eivät siis tiukat aikarajat välttämättä toteudu. Itsekin jaoin ajat melko tarkkaan, mutta niiden tarkoituksena on toimia suuntaa antavina ja niiden muuttaminen on myöhemmin helpompaa, kun tietää mistä aikaa voi vähentää tai missä kohtaa sen vähenemisen voi huomioida.

Kehittämishankkeen alkuperäinen suunnitelma keskittyä vain ensimmäisen lukukauden opetuksen kehittämiseen ei toteutunut, koska aihepiirijako ja tavoitteiden laatiminen vaativat myös toisen lukukauden osalta samat toimenpiteet. Tästä syystä opetusmenetelmien monipuolisempaan kehittämiseen ja kokeiluun ei jäänyt tarpeeksi aikaa ja siksi keskityinkin aktivoiviin menetelmiin ja ongelma ratkaisuun.

Ongelmaratkaisuiden käytön koin mielekkääksi materiaaliopissa ja ompelun teoriasa. Kovin paljoa en niitä ole vielä ehtinyt kokeilemaan, mutta jatkan käytäntöä ja sovellan niitä varmaankin lisää etäpäivien tehtävissä. Ompelun valmistuksessakin ongelmaratkaisut nousevat vahvasti esille ja olen pyrkinyt hyödyntämään niitä, kuten raportissani mainitsin. Useista lähteistä luin viittauksen, ettei ongelmaperusteinen oppiminen sovellu vain yksittäisiksi kokeiluiksi, vaan vaatii syvällisempää perehtymistä sen toimintatapaan sekä koko opetussuunnitelman muuttamista. Väite pitää paikkansa ja minun käyttämäni menetelmät ovat perinteistä ongelmaratkaisua, mutta mielestäni ne toimivat sellaisenaan koulutuksessamme.

Tilaustöiden valmistuksesta ryhmätyönä en saanut kovinkaan rohkaisevia kokemuksia. Vaikka kahdessa ryhmässä ne onnistuivat hyvin, niin kolmannessa ryhmässä epäonnistuminen antoi ajattelemisen aihetta. Itse työ onnistui kyllä todella hienosti ja lopputulokseen ei voi olla muuta kuin tyytyväinen. Tilaustöitä kysytään aina ja koulun puolelta niitä odotetaan myös valmistettavan. Itse muistan myös opiskelu-

ajoiltani, etteivät ne niin mielekkäitä olleet, varsinkin kun toiset tekivät omia tuotteita. Siksi valitsin työskentelytavaksi ryhmätyöskentely. Epäonnistumisen syynä voi olla myös tehtävän mitoitus. Se oli liian laaja. Vastaisuudessa kiinnitän enemmän huomiota myös työn haasteellisuuteen ja laajuuteen. Yhtenä toimivana ratkaisuna voisi olla oppilaiden osallistuminen suunnitteluun. Kuinka laajoja töitä vastaan otamme ja kuinka paljon aikaa niihin käytämme.

Motivaation ja orientoinnin kannalta suunnittelin opiskelijoilla henkilökohtaistamissuunnitelman lisäksi myös kurssikohtaisen ”suunnitelman”, joka sisältää oppilaan oman arvion nykyisistä vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista. Apuna käytin ns. SWOT-analyysiä, jonka avulla opiskelija voi jatkaa pohdintaa ja laatia kolmivaiheisen suunnitelman. (LIITE 10). SWOT-analyysillä pyrin vahvistamaan ja tuomaan yksittäisten kurssien opiskelua henkilökohtaisemmaksi. Se palveli siis oppilasta, mutta antaisi myös minulle opettajana paljon arvokasta tietoa opiskelijasta. Voisin hyödyntää sitä esimerkiksi palautteen antamisessa. Osittain tähän suunnitelmaani vaikutti ryhmän sisäiset asiat ja minun kykyni huomioida paremmin oppilaiden toiveita ja jopa pelkoja. Idea analyysistä kehittyi kehittämishankkeeni aikana, joten vielä en ole sitä testannut enkä tiedä miten se toimii. Tarkoitukseni on kokeilla menetelmää 29.1.2007 alkaneella kurssilla.

Kehittämistoimia jatkan edelleen ja hyödynnän saamiani kokemuksia myös toisen lukukauden opinnoissa. Jonkin verran olen jo päässyt niitä kokeilemaan. Opiskelijat ovat tulleet jo ensimmäisen lukukauden aikana tutuiksi ja mielestäni menetelmät toimivat heidän kohdallaan paremmin. Syitä tähän löytyy varmasti useita. Esimerkiksi ryhmäytyminen on tapahtunut ja opiskelijat tuntevat toisensa jo hyvin. Kokonaisuudessaan minulle itselleni jäi kehittämishankkeesta ja sen toteuttamisesta positiivinen mieli, joten toimenpiteitä on hyvä jatkaa ja muokata toimivimmiksi ja mielekkäiksi.

LÄHDELUETTELO

Aikuiskoulutusopas 2006, Opetushallitus. Rauma: Kirjapaino Oy Westpoint.

Järvinen, A., Koivisto, T & Poikela, E. 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Juva: WS Bookwell Oy.

Kansanen, P., Uusikylä, K.(toim.) 2002. Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lonka, K., Lonka, I. 1991. Aktivoiva opetus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Poikela, E. 2004. Ongelmaperustainen pedagogiikka. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Juvenes Print Oy.

Rogers, J. 2004. Aikuisoppiminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Sähköiset lähteet:

Aikuiskoulutuksen vuosikirja, tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2004. Saatavana
www-muodossa

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2006/aikuiskoulutuksen_vuosikirja.html

(4.12.2006)

Mäki-Komsi S. "Opettaminen ja oppimisen muodot, muuttuuko oppimis- ja opettamiskulttuuri -heijastuksia kehittämissuunnitelma Opinetit"

Saatavana www-muodossa

<http://www.edu.fi/projektit/opinet/> (20.11.2006)

Opetushallitus. Luonnos henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteet, 2005. Saatavana www-muodossa

<http://www.noste-ohjelma.fi/fin/bitmap.asp?R=562> (4.12.2006)

Opetusministeriön hallinnonalan kuuluvan aikuisopiskelun tilastointi- ja seurantajärjestelmien kuvaus. 2001. Saatavana www-muodossa

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/opm_526_aikuisopiskelun_tilastointi.pdf (26.10.2006)

Pajarina M., Puhakka H., Vanhalakka-Ruoho M. Aikuisopiskelijan ohjaus opintopölyn tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana. Saatavana www-muodossa

<http://www.edu.fi/julkaisut/aiko.pdf>. (3.10.2006)

Spektri-Aikuiskoulutus edelläkävijänä. Saatavana www-muodossa

<http://spektri.oph.fi/page.asp?path=580,644,651,45048> (3.10.2006)

LIITE 1

Sisustuskoulutus 80ov**Opetussuunnitelma**

Koulutus perehdyttää sisustusalaan, antaa tietoja ja taitoja sisustussuunnittelun osa-alueisiin sekä kehittää opiskelijan kädentaitoja, muotoilullista ja arkkitehtonista kokonaisnäkemystä sekä laajentaa alan tuntemusta.

Koulutuksen tavoitteena on kehittää esteettisyyttä, omaan ajatteluun, havaintojen ja johtopäätösten tekoon liittyviä tietoja ja taitoja niin, että opiskelija saa tukea jatko-opintoihin hakeutumiseen että, opiskelija pärjää tulevaisuuden työelämässä, joko toisen palveluksessa tai omassa yrityksessä.

Koulutus toteutetaan lähiopetuksena neljänä päivässä viikossa sekä ohjattuna etä-opetuksena yhtenä päivänä viikossa.

Koulutuksen aikana suoritetaan näyttöinä Käsi- ja taideteollisuusalan, Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisalan, perustutkinto artesaani, ammattialana sisustus.

Opintojen rakenne toteutetaan Käsi- ja taideteollisuusalan perusteiden mukaan.

Opintojen pituus on 80ov.

Yhteiset pakolliset opinnot	2ov
Opintojen ohjaus	1ov
Näyttötutkinto	1ov
Ammatilliset pakolliset opinnot	45,5ov
Esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen	8ov
Ammattialan kulttuuriosaaminen	2ov
Dokumentointi	5ov
Tekninen toteutus ja kädentaidot	17ov
Työn suunnittelu ja toteutus	5ov
Asiakaslähtöinen toteutus	8,5ov
Valinnaiset ammatilliset opinnot	14,5ov
Esitystekniikat ja mallintaminen	4ov
Kädentaidot ja valmistus	5,5ov
Tilaustöiden valmistus	5ov
Työssäoppiminen	18ov

LIITE 2

Työssäoppimispaikat:

Ulvilan Kangaskamari, Ulvila

Sisustustoimisto Innan, Ulvila

Kukka- ja Lahjaliike Roosa`t, Ulvila

RTV-Sisustuskauppa, Pori

VäriPori Oy, Pori

Hemtex, Pori

Anna´s Countryhouse, Pori

Sokos Satakunta, somistamo, Pori

Huonekaluliike Isku Oy, Pori

VäriÄssät, Pori

Antinasu & Ratsula Oy, somistamo, Pori

LIITE 3

Yrityksen toimenkuva:

	kyllä	ei	tarkennusta
Tekstiilien suunnittelua			
Tekstiilein valmistusta			
Tekstiilien suunnittelu ja valmistus			
Tekstiilien alihankintaa toisille yrityksille			
Tekstiilejä alihankintana toisilta yrityksiltä			
Materiaalien myynti			
Valmiiden tekstiilien myynti			
Ompelussa tarvittavien lisätarvikkeiden myynti			
Muiden lisätarvikkeiden myynti, esim. ripustusjärjestelmät			
Oheistuotteiden myynti, sisustus tavarat ym.			
Muu, mikä?			

Kartoitettuani yrityksen toimenkuvaa esitin laatimiani ja keskustelun pohjalta esiin nousevia kysymyksiä?

Minkälaista osaamista ko. yrityksessä kaivataan tekstiilien osalta,

Suunnittelussa?

Valmistuksessa?

Materiaaliopissa?

Lisätarvikkeissa?

Ripustusjärjestelmissä?

Valmiissa tekstiileissä/tuotteissa?

Myynnissä?

Miten työssäoppijan osaaminen on vastannut yrityksen tarvetta ja ammattitaito vaatimuksia, tekstiilien osalta?

Onko työssäoppijalla aikaisempaa koulutusta tai osaamista tekstiilien valmistuksesta/suunnittelusta/myynnistä?

Pitäisikö oppilaitoksen olla nykyistä enemmän yhteydessä työoppimispaikkaan?

Mitenkä oppilaitoksen ja työssäoppimispaikan yhteistyötä pitäisi kehittää ja olisiko halukas panostamaan siihen?

Onko työssäoppiminen mielestänne tarpeellista ja miksi?

Onko nykyinen määrä mielestänne riittävä, 18ov koko koulutuksesta (80ov)?

Haluatteko vastaisuudessa työssäoppijoita?

Onko työssäoppijan mahdollista työllistyä työntekijänä yritykseenne valmistumisensa jälkeen? Onko muita vaihtoehtoja työllistää?

Muita asioita jotka vaikuttavat molemminpuoliseen onnistuneeseen työssäoppimiseen?

LIITE 4

Materiaalioppi 0.5ov, 1.lukukausi**Aihepiirit:**

1. Kangas sanastoa ja kankaan rakenne	2h
<ul style="list-style-type: none"> • yleissanastoa kankaista • kankaiden jako rakenteen mukaan 	
2. Yleisimmät sidokset	2h
<ul style="list-style-type: none"> • palttina, satiini ja toimikas • muut sidokset 	
3. Kuituraaka-aineet: luonnonkuidut, tekokuidut sekä kuituihin liittyvää sanastoa	7h
<ul style="list-style-type: none"> • sisustustekstiileissä yleisimmin käytettävät kuitu raaka-aineet • yleissanastoa kuituista 	
4. Sekoitekankaat	1h
<ul style="list-style-type: none"> • valmistus • käyttö 	
5. Kulutuslaskelmat ja kankaan raportin huomioiminen	2h
<ul style="list-style-type: none"> • materiaalin aiheuttamien rajoitusten huomioiminen kulutuksessa 	
Kirjallinen kertaus	2h

yhteensä	16h
<i>etäpäivä</i>	<i>3h</i>

Tavoitteet:

Opiskelijat tunnistavat yleisimmät sisustustekstiileissä käytettävät materiaalit, tiedostavat niiden keskinäiset erot käytön kannalta sekä tietävät sekoitekankaiden valmistuksen merkityksen. He osaavat valita verhoihin ja tyynyihin sopivat materiaalit. Lisäksi heidän on osattava laskea tuotteiden materiaali kulutukset, huomioiden raportin sekä muut materiaalin asettamat vaatimukset, kuten kuvion ja nukan suunnan. Heidän tulee hallita keskeisintä kangas- ja kuitusanastoa sekä tunnistaa yleisimmät sidokset ja tiedostaa niiden merkityksen.

Integrointi:

Opiskelijat harjaannuttavat opittuja taitoja ompelun valmistuksessa, tuotesuunnittelussa sekä harjoitustöissä.

Työskentely etäpäivänä

Etäpäivänä opiskelijat suorittavat joko tehtäviä annetusta aiheesta, joka voi olla integroitu esim. tuotesuunnitteluun tai laskevat materiaalin kulutuslaskelmia tai suorittavat muuta ongelmaratkaisu taitoa kehittävää tehtävää.

LIITE 6

Aihepiiri:	Suorat sivuverhot	6h
	etäpäivä	6h

1. Suorat ja ristiin menevät 2h
2. Vuoritetut verhot 1h
3. Paneeliverhot 1h
4. Purjerengasverhot 2h

- erilaiset yksityiskohdat, kuten tampit, painokujat
- lisätarvikkeiden kiinnitys, kuten purjerenkaat
- laskosnauhat ja koukut
- laskostukset ja poimutelmat
- tarveaineiden laskeminen
- vuorin merkitys ja käyttö
- vuoritustapoja
- materiaali kulutukset eri malleissa
- verhon työtapojen ja työjärjestyksen laatiminen
- mallin asettamat rajoitukset hoito-ohjeelle

Tavoitteet:

Opiskelijat tunnistavat erilaisia malleja suorissa sivuverhoissa. He osaavat laatia niihin työjärjestykset sekä työtavat ja oppivat tunnistamaan laadukkaan työn vaatimat työtavat. Lisäksi he osaavat valita tarkoituksenmukaisia lisätarvikkeita sekä osaavat laskea niiden ja materiaalien kulutukset valittuun malliin. Opiskelijat osaavat huomioida materiaalin asettamat vaatimukset suorissa sivuverhoissa kuten raportin ja kuvioinnin.

Opiskelijat osaavat valita ripustustavan mukaiset lisätarvikkeet ja tiedostavat minkälainen ripustus sopii verhoon. He osaavat myös laatia hoito-ohjeen mallin asettamien vaatimusten mukaan. Opiskelijat oppivat myös verhon vuoritus tapoja ja tiedostavat vuorin merkityksen.

Työskentely etäpäivänä

Etäpäivänä opiskelijat suorittavat joko tehtäviä annetuista suunnittelu tehtävistä, jotka voivat olla integroitu esim. tuotesuunnitteluun ja materiaalioppiin tai he suorittavat mallikohtaista kulutuslaskentaa.

Integrointi:

Opiskelijat harjaannuttavat teoriassa opittuja tietojaan ja taitojaan ompelun valmistuksessa sekä harjoitustöissä, lisäksi he tutustuvat muiden oppilaiden valmistamiin verhoihin.

LIITE 7

**Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, artesaani
Näyttötutkintoon valmistava koulutus 80ov****Alkukartoitus**

Onko sinulla aikaisempaa ammatillista koulutusta tekstiilien valmistuksesta?
Linja, oppilaitos, suoritusvuosi.

Onko sinulla aikaisempaa työkokemusta tekstiilien valmistuksesta/suunnittelusta?
Työkokemuksen kesto, työtehtävät.

Tunnetko seuraavia käsitteitä? Selitä lyhyesti.

I-kisko _____

purjerengas _____

tarranauha _____

tere _____

laskosnauha _____

poimulanka _____

päärme _____

hulpio _____

raportti _____

luonnonkuitu _____

palttina _____

tafti _____

paneeliverho _____

lankaura _____

Osaatko kuvata tekstiilien saumanrakenteita poikkileikkauskuvilla?

Mitkä ovat suunnitelmasi koulutuksen jälkeen ja tekstiilien suunnittelun/valmistuksen osuus niissä?

Oletko ommellut teollisuusompelukoneilla? Kuinka hyvin hallitset niiden käytön, huollon, langoitukset?

Onko saumauskone sinulle tuttu? Kuinka hyvin hallitset sen käytön?

Mitä muita kursseja tai harrastuksia sinulla on, joista uskot olevat hyötyä sisustus-tekstiilien suunnittelussa/valmistuksessa?

Toiveita/odotuksiani kurssin sisällöltä:

LIITE 8

Materiaalin kulutuslaskelmia sivuverhoissa:

1 Kuinka paljon kangasta tarvitaan neljään (4) sivuverhoon, kun

- valmiin verhon leveys = kankaan leveys
- valmiin verhon pituus on 200cm, mitta on otettu nipsun kärjestä
- kiinnitys nipsuilla I-kiskoon, kappalaudan taakse
- kankaan raportti on 35cm
- materiaali on läpinäkymätöntä tukevaa pellavaa

Laske kankaan kulutus, huomio käännevarat kun kysymyksessä on pitkät sivuverhot.

2. Kuinka paljon kangasta tarvitaan kahteen (2) sivuverhoon, kun

- valmiin verhon leveys = kankaan leveys
- valmiin verhon pituus on 235cm, mitta on otettu nipsun kärjestä
- kiinnitys nipsuilla I-kiskoon, kappalaudan taakse
- kankaan raportti on 50cm
- materiaali on läpinäkyvää ohutta puuvillaa

Laske kankaan kulutus, huomio käännevarat kun kysymyksessä on pitkät sivuverhot.

3. Kuinka paljon kangasta tarvitaan kahteen (2) sivuverhoon, kun

- valmiin verhon leveys = kankaan leveys
- kiinnitys on C-kiskoon kujalla, kiskon leveys 2.5cm
- valmiin verhon pituus on 155cm, mitta on otettu kiskon yläreunasta
- kankaan raportti on 20cm
- materiaali on kevyesti läpikuultava puuvilla

Laske kankaan kulutus, huomioi käännevarat kun kysymyksessä on puolipitkät sivuverhot

4. Kuinka paljon kangasta tarvitaan neljään (4)paneeliverhoon kun,

- kankaan leveys on 140cm
- verhon valmis leveys on 51cm
- verhon valmis pituus on 230cm, mitta on otettu tangon yläreunasta
- kiinnitys tankoon kujalla, tangon halkaisija on 2cm
- alapaino, jonka leveys on 3cm
- kankaan raportti on 45cm
- materiaalina on ryhdikäs puuvilla

Laske kankaan kulutus, huomio käännevarat kiinnityksen ja alapainon mukaan.

LIITE 9

Tehtäviä sisustustekstiilien materiaalioppiin:

1. Asiakas haluaa viisi vuotiaan tytön huoneeseen verhot.

Minkälaista mallia/materiaalia hänelle suosittelet?

Mitä asioita tulee huomioida materiaalin ja ripustustavan valinnassa?

Mitä asioita sinun pitää selvittää/tiedustella asiakkaalta?

2. Asiakas haluaa olohuoneeseen verhot, joiden materiaali on silkki.

Mitä kerrot materiaalista hänelle, mitä pitää huomioida, mitä suosittelet yms.

3. Tutki kotonasi tai muussa ympäristössä valmiita tekstiilituotteita. Kirjaa ylös mitä tekstiileitä tilassa on ja tutki mitä materiaalia ne ovat. Kirjoita ylös perusteluja valituista materiaalista ja etsi vaihtoehtoisia materiaaleja käytetyn tilalle, perustele muutokset ehdotuksesi.

4. Asiakas haluaa kuvan kaltaiset verhot itselleen (opettaja on valinnut kuvat oppilaille sisustuslehdistä). Mitä asioita käyt asiakkaan kanssa läpi koskien verho mallia ja materiaalia? Minkälaista materiaalia hänelle suosittelet? Perustele kaikki valintasi.

5. Valitse kuvassa olevaan verhoon materiaali ja tarkoituksen mukaiset työtavat sekä työjärjestys. Piirrä suunnitelma puhtaaksi ja täydennä työohjeita tarkoituksenmukaisilla kuvilla. Laadi myös tuotteelle hoito-ohje.

LIITE 10

SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) on menetelmä, jonka tuloksia hyödynnetään esimerkiksi oppimisen tai ongelmien tunnistamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. SWOT - analyysissä kirjataan ylös omat vahvuudet (strengths), heikkoudet (weaknesses), mahdollisuudet (opportunities) ja uhat (threats).

SWOT-analyysissä yläpuoli kuvaa nykytilaasi ja sisäisiä asioitasi, alapuolella on tulevaisuus ja ulkoiset asiat. Vasemmalla ovat myönteiset, oikealla kielteiset asiat. Henkilökohtaisen analyysin avulla voi jatkaa pohdintaa ja laatia kolmivaiheisen suunnitelmana, jonka sen tulee sisältää seuraavanlaisia asioita.

1. Tavoitteet ja odotukset

- koko kurssin suhteen, mitä kurssilla olisi tarjottavaa sinulle
- opetuksen ja ohjauksen suhteen
- itseni suhteen, mitä tietoja ja taitoja haluan kehittää, voisitko itse antaa kursseille jotakin

2. Vahvuuteni ja voimavarani

- aikaisemmat opinnot
- aikaisemmat työsuhteet
- harrastustoiminta
- muita vahvuuksia, joista tunnen olevan hyötyä sisustustekstiilien kanssa työskenneltäessä
- uhkatekijät, jotka saattavat olla hyvän opintomenestyksen esteenä tai vaikuttavat negatiivisesti motivaatioon

3. Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

- miten hyödyntää vahvuuksia
- miten torjua uhkatekijöitä
- miten yhdistää mahdollisuudet ja vahvuudet
- mitä vahvuuksia voi kehittää ja miten heikkouksia voi vahvistaa

Swot-analyysi:

Vahvuuteni	Heikkouteni
Mahdollisuuteni	Uhkani